

MAGYAR LAPOK

XII. évfolyam, 238 (3400) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, Telefon: 12—27.

A város felajánlása elé

Szent László városának katolikussága a jövő vasárnap az idők komolyságához méltó előkészület után történelmi jelentőségű ünnepség keretében ajánlja fel a várost a Magyarok Nagyszonyának és Jézus szent Szívének. Ez a megmozdulás nem új. Nagybányai városunkban már megtörtént a felajánlás s éppen a magyarság szívedobbanását felfogó fővárosunkban maga a főváros polgármestere végezte a felajánlást. A történelmi idők felséges mozzanata egy-egy város vagy bármely közösségnek a felajánlása. A káprázatos magyar multba állítja az ilyen aktus minden idők nemzedékét s ebben töretlen erővel lüktet a magyar szívekben átverődő nagy hit, hogy nemzeti létünk az örökkévalóság síkján mozog és drága hazánk ezen a vonalon kapta elhívotttá magát az isteni gondviselés kegyelméből.

Szent László város! Magyar ajkán annyiszor hangzik el ez a megállapítás és bizonyára sohase hangsúlytalanul. Aki így nevezi városunkat, annak lelkében úgy feszül a történelmi erő, mint a nemes bort tartalmazó hordón az átfogó abroncs. Érzé, hogy nemcsak patina ez, hanem ősi magyar erényeket megtartó erő. Ez a város meg alapításakor nagy alapítójának lehetett fogta fel és jövőjébe vitte annak a magyarságnak hitét, aki az örökkévalóságba lendítette át szentségével a magyarság becsületét. Szent László városa nem üres jelszó tehát, hanem a városnak azt a begyökerezését hordja valóságként, amely a nagy örökkévalóságból szívja életét.

Mit jelent a felajánlás? Elismerését a történelmi multnak. Megbecsülést az ősek hősi vívódásaival szemben. A magyar fenntartásának egészséges gondolatát a történelmet feladó gyáva kishitűséggel szemben. Ezernyi veszedelem közepette a világot meggyőző hitet, hogy misszióknak van itt az európai egyensúly megeremtésében.

A felajánlás nem gyengeség. A gyengeség gyökértelenség. Csak az a magyar nézheti gyengeségnek a felajánlás egyszerű gondolatát, aki történelmi multjától elszakadt és gyökértelenségében ingadozó nádszálként fertőzött mocsarak áporodott vizén akar keresni új életet. Szent László városához méltatlan gondolkodás volna ez. Ez a város, amely kétévtizedes megpróbáltatásnak viharán annyi emelkedettséggel esett át, magával hozta a történelmi mult eleven hitét, hogy nemzet csak akkor pusztul el, ha lelke feladja történelmi rendeltetését.

Az idők kegyetlen korbácsolásai alatt ayögünk. A keresztény gondolat ilyenkor még jobban előtér és követeli az Istenhez vonzódást. Ha csak ajkunkon van kereszténységünk és szívünk távol áll tőle, nem értjük meg a kálváriás út követelményeit. Akkor felajánlást sem végezhetünk.

De mozduljon meg a sok magyar lélek és az idők komolyságához méltóan

Ujabb dodekanezoszi szigetet foglaltak el a németek

Rendkívül erős német ellenállásba ütköztek a megélénkült angolszász támadások Délolaszországban — Tábournagygyejenruhában jelent meg Stalin a moszkvai tanácskozáson

Roosevelt fontos üzenetével utazik vissza Ankarába az USA nagykövete

Ankarából jelentik: (MTI) Moszkvai jelentés szerint Sztalin pénteken tábournagygyejenruhában jelent meg a moszkvai értekezleten. Ez volt az első eset, amikor idegenek előtt levette egyszerű polgári ruháját és egyenruhában jelent meg.

Ankarából jelentik: (B. T.) Steinhart az Egyesült Államok ankarai nagykövete, aki nemrég utazott Washingtonba, hogy Rooseveltnek jelentést tegyen, hír szerint még a moszkvai értekezlet alatt visszatér Ankarába. Tájékozott ankarai körökben úgy tudják, hogy Roosevelt személyes fontos üzenetét viszi a török köztársaság elnökének.

Moszkvából jelentik: (B. T.) A moszkvai értekezlet orosz résztvevőinek névsorát csak most tették közzé. A küldöttség tagjai Molotovon kívül Vorosilov tábornok, Visinszki és Litvinov külügyi népbiztosok, Szakszin, a külügyi népbiztosság tisztviselője, valamint Griclov vezérőrnagy, mint a vezérkar képviselője Visinszki részvétele különösen figyelemreméltó, tekintettel arra, hogy nemrég neveztek ki a szövetségesek Földközi tengeri bizottságának tagjává.

Eden átnyújtotta Stalinnak Churchill levelét

Moszkvából jelentik: (B. T.) A moszkvai értekezlettel kapcsolatban jólétesült diplomáciai körökben hangoztatják, hogy Eden és Hull álláspontját a legnagyobb nyíltsággal és minden diplomáciai szűzítéstől mentesen fejtették ki. Valószínű, hogy az értekezlet tulmegy az eredetileg tervezett kereten, mert a három külügyminiszter olyan felhatalmazással rendelkezik, hogy minden időszerű kérdést megbeszélhet. Ezennek Sztalinnal való megbeszélése osztoztörökön teljes két órát tartott. Hír szerint ekkor nyújtotta át Eden Churchill levelét Stalinnak, aki azonnal lefordította oroszra és ezen az alapon tárgyaltak.

Berlinből jelentik: (B. T.) Berlini hivatalos körök tartózkodó magatartást tanúsítanak a moszkvai értekezlettel szemben. Mindenekelőtt figyelemmel kísérik annak lefolyását, Német diplomáciai körökben változatlan az a meggyőződés, hogy Moszkva helyzete az angolszász kiküldöttekkel szemben igen erős, már Oroszország nagyobb katonai

Stockholmból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Az Y. M. C. A. hadigondozó osztályának segélyező bizottsága-

Tovább növekedtek a szovjet támadó hullámok

Berlinből jelentik: (MTI) Az Interinf jelenti: Német csapatok pénteken reggel hatalmukba kerítették az angoloktól megszállt Tampalia szigetet, amely a Dodekanezoszi csoportban van. E hadművelet következtében több német hadifogoly visszanyerte szabadságát.

Berlinből jelentik: (B. T.) A keleti harcok helyzetét német megállapítás szerint az jellemzi, hogy az oroszok a harcok egyik legjelentősebb helyén Kremencsugnál nem értek el jelentős előrehaladást, azonban támadásaikat kiterjesztették újabb szakaszokra. Az őszi csata úgy látszik, csak most kezdődik neki, Nem érte el azonban tetőpontját és döntés sem történt. A szovjet támadóhullámok nem lanyhultak, hanem még inkább növekedtek.

Az Est írja: Zürichi értesülés szerint a harcok az olasz harcok terén péntek reggel óta megélénkültek. Az angolszászok támadásai mindenhol igen erős német ellenállásba ütköztek.

Kairóból jelentik: (B. T.) Alexander tábornok főhadiszállásáról érkező jelentések szerint az Alifo, Vonafro, Isernia és Boiano közötti hadászati négyeszőg a legközelebbi hetekben valószínűleg súlyos harcok színhelye lesz. A

nek titkára — az egyik amerikai hírszolgálati iroda jelentése szerint — kijelentette, hogy a foglyokkal való bánásmód tekintetében Németország alkalmazkodik a genfi megállapodáshoz. A német fogolytáborok tiszták és az ott levő hadifoglyok ugyanolyan élelmet kapnak, mint a katonák.

erőfeszítésére való tekintettel is. A berlini megjegyzések rámutatnak arra, hogy az angolszász diplomácia kénytelen elfogadni a Szovjetnek azt az álláspontját, amely szerint a szovjet politikai céljai egyáltalán nem lehetnek vitatottak. Ennek megfelelően azt hiszik, hogy a szovjet semmiesetre sem ismeri el a nyugati demarkációs vonalat az orosz és angol érdektér között. Ami a moszkvai tanácskozások katonai részét illeti, Berlinben nem tartják a tárgyalást túlságosan időszerűnek, az előrehaladott évszakra való tekintettel.

vegye ki részét a város felajánlásának ünnepi mozzanatából. Távolmaradnak a kételkedők, nem vesznek részt a gyáva meghunyászkodók és talán fogesikorgatva mennek el a templom előtt ilyenkor is a hitben megfogyatkozottak vagy éppen a hitetlenek. Ne feledjük, hogy a kételkedés jövőbe látni képtelen, a gyáva meghunyászkodás soha nem jelentett építő erőt s a hitetlenség a nemzet kárhozát hordja magában. Meg-

mozdulást követel az idő a történelmi magyarságtól és a város felajánlásán ott lesznek mindazok, akik magyar lelkük telítettségével lendületet képesek adni a kivételesen nagy ünnepségnek és a kemény magyarságothordó nemes lelkülettel és katolikus meggyőződéssel erő adhatnak annak az imának, amely Szent László városát az isteni gondviselés oltalma alá helyezi.

Molnár János.

német ellenállás rendkívül erős. A 3-ik hadsereg Csernia felé előnyomulóban rendkívüli nehézségekbe ütközik. — Montgomery csapatai zárótűzbe kerültek és kénytelenek voltak Boianoba visszavonulni. Harckocsikat egyik fél sem vehetett be a terep nehézségei miatt. A terepet ugyanis öntözőcsatornák szelik át, melyek a harckocsicsapdák szerepét töltik be. A németek sok gépesített gyorstüzéreggyalval harcolnak. Az időjárás megjavult és így a légihaderőnek fokozott mértékben jut szerep.

Amszterdamból jelentik: (MTI) Mint az angol hírszolgálat jelenti, pénteken este Londonban újabb légiriadó volt.

Berlinből jelentik: (MTI) Brit bcm

Mozik műsora:

APOLLÓ: Orient express.
BELVÁROSI: HETSZILVÁFA.
CASINO: Az 5-ös számú órház.
KORONA: Fekete hajnal.

haszok, mint a Német Távirati Iroda értesül, október 28-ára virradó éjszaka újból légitámadást hajtottak végre a nyugatmetri részek ellen. Különösen Kassel és Majnafrankfurt lakott részében okoztak kárt. A lakosságban is voltak veszteségek.

Tokio. (MTI.) A Német Távirati Iroda jelenti: A júniari arcvonáról érkezett jelentésekből kitűnik, hogy azok az előretörések, melyeket a japán erők az elmúlt héten hajtottak végre, tervszerű támadóműveletet jelentenek és arra szolgálnak, hogy a japánok a mozdulataikkal megelőzzék Csungkingnak Burma és Francia Indokina ellen tervezett támadását. A gyors japán előretörés lehetővé tette, hogy körülzárjanak két csungkingi hadosztályt. Ez a két hadosztály, amely mintegy 17.000 emberből áll, most megsemmisítésre van ítélve.

Dr Perényi Zsigmondot választották a felsőház elnökévé

A Budapesti Ertesítő jelenti: A felsőház szombati ülésén 191 szavazattal 190 szavazattal Perényi Zsigmond báró koronáért, a felsőház alelnökét választották meg a felsőház elnökévé.

A képviselőház bizottságai megkezdtek a jövő évi állami költségvetés tárgyalását. A bizottsági tárgyalás november 6-án, a pénzügyi tárca költségvetésének tárgyalásával ér véget. A képviselőház csak a bizottsági tárgyalások befejezése után ül össze valószínűleg november 9-én.

Könyv és Kultura

„Vidám sportmesék” címen Kiss Ernő tolla alól egy 300 oldalas könyv került piacra. A könyv a magyar sport különböző ágaihoz előforduló humoros eseteket dolgozza fel. A mai nagy sportlázban nem is olyan rossz üzlet ezzel a témával foglalkozni, azonban túl az üzleti részen, — éppen a magyar sport magas színvonalát szem előtt tartva — a könyvtől is magasabb értékű sportirodalmi művet vártunk volna. „Amit a Pitikés mesék” alcím alatt kezdődik a „mese”. Azonban csak annyi érdemel tudunk a szerző javára írni az egész műből, hogy összegyűjtötte az anyagot. — A megírásánál már igen nagy dologra vállalkozott. Lehet kitűnő sportszakember, de a tolforgatás — látszik — nem mestersége. Tulzott bőbeszédűséggel nyújtja, laposítja el több ízben az egyébként érdekes sporttörténeteket. Be kell látnia Kiss Ernőnek, hogy a humoros leírásokhoz egész különálló tehetség szükséges. Anélkül olyanná válik az írás, mint a rossz vicceselő előadása: hiányzik belőle a lényeg, a csattanó.

Kiskun.

Országos költségvetés búzavalutával

Írta: dr. Paál Árpád

A képviselőház pénteki ülésén a pénzügyminiszter előterjesztette az ország jövő évi költségvetésének a tervezetét s ennek alapján most hétfőtől kezdve a parlamenti bizottságokban meg is kezdődik a költségvetés részletes tárgyalása. Az új költségvetés a szorosán vett államigazgatási körben 4 milliárd 180 millió pengő kiadást, 3 milliárd 906 millió pengőnyi bevételt irányoz elő, s ehhez képest a hiány 274 millió pengő. Ehhez az államigazgatási költségvetéshez hozzá szokták számítani az állami üzemek (posta, vasút, állami gépgyárak, állami bányák, állami erdők és mezőgazdasági birtokok, selyemtenyésztés és postatakarékpénztár) költségvetését is, mely a jövő évre egymilliárd 967 millió 74 ezer pengő kiadással szemben egymilliárd 960 millió 669 ezer pengő bevételt és 6 millió 405 ezer pengő hiányt mutat. Az állami gazdálkodás két költségvetése tehát együttvéve a következő összegű: kiadások 6 milliárd 147 millió 104 ezer pengő, bevételek 5 milliárd 866 millió 696 ezer, hiány 280 millió 408 ezer pengő.

Az idénre érvényes költségvetéshez képest ez a jövő évi tervezet egyharmadrésznél emelkedést mutat. A tulajdonképpeni államigazgatási költségvetés összegei 1943-ban: Kiadás 2 milliárd 876 millió 119 ezer 800, Bevétel 2 milliárd 721 millió 858 ezer 420, Hiány 154 millió 261 ezer 380. Az állami üzemeknél 1943-ban: Kiadás 1 milliárd 371 millió 333 ezer 200, Bevétel egymilliárd 325 millió 133 ezer 580, Hiány 46 millió 199 ezer 620. Együttvéve a két költségvetés összegei 1943-ban: Kiadás 4 milliárd 247 millió 453 ezer, Bevétel 4 milliárd 046 millió 992 ezer, Hiány 200 millió 461 ezer pengő. A jövő évre szóló költségvetés emelkedése tehát egymilliárd 899 millióval több a kiadásokban s egymilliárd 819 millióval több a bevételekben s 80 millió pengővel több a hiány is. Visszont a kiadásokhoz arányosítva 1943-ban 4,7 százalék volt a hiány, míg a jövő évi költségvetésben 4,6-ra csökken ez a százalék.

A kiadások emelkedésének csak egyik oka, bár igen jellemző előidézője az új árrendezési kiépítése, s a munkabérek és a tisztviselői fizetések emelése. Ezenkívül új beruházásokra, a szociális gondoskodás intézményeinek és ellátásának a fokozására, a honvédség fejlesztésére és a mezőgazdasági termelés érdekében való befektetésekre is jelentősen több összeget fordít a jövő évi költségvetés, mint az idénre szóló. A honvédség rendkívüli fejlesztésére még külön költségvetés is lesz, melyet nem a parlament nyilvános ülésén, hanem a 42-es országos bizottságban fognak tárgyalni, még pedig úgy a szükségletekre, mint azok fedezésének a módjára nézve. A most hétfőn tárgyalásra kerülő rendes költségvetésben a honvédség egymilliárd 513 millió kiadással szerepel, ami 648 millió pengővel több az idei költségvetés kiadási összegénél.

Más tárcáknál a jelentősebb emelések a következők. A belügynél az emelkedés 118 millió, (az egész tárca költségvetése 463 millió), a pénzügynél 107 millió (az összes kiadás 409 millió), az iparügynél 6 millió (az összes kiadás 36 millió), a kereskedelemügynél 19 millió (az összes kiadás 130 millió), a földművelésügynél 12 millió (az összes kiadás 277 millió, ebből 90 millió a mezőgazdaságfejlesztési program végrehajtására), a vallás- és közoktatásügynél az emelkedés 96 millió (az összes ki-

adás 374 millió), amíg az igazságügynél az emelkedés 24 millió, (az összes kiadás 90 millió).

Az állami üzemek költségvetésében az alkalmazottak nyugdíjellátása költségei 55 millióval nőnek, míg az egyéb rendes kiadások a postánál 87 millióval, a vasutaknál 192 millióval, az állami gépgyáraknál 95 millióval, az erdőgazdasági birtokoknál 31 millióval, Az üzemek rendkívüli kiadásai között 92 milliót szántak államvasuti beruházásokra s tulajdonképpen ez a nagy tétel okozza, hogy az állami üzemeknél is deficit mutatkozik, mert egyébként ez az üzemek jövedelmezősége messzi fölülmúlja a rendes szükségletek összegét.

Az új költségvetés közel kétmilliárdnyi összegű emelkedésének a fedezete egyébként leginkább az adókból telik, ami a pénzügyminiszter számítása szerint egymilliárd 184 millióval lesz több, mint volt az idén. Az adókon kívül az egyes tárcák egyéb szokásos bevételei adják a teljes fedezetet.

A pénzügyminiszter a költségvetés előterjesztésekor megnyugtató világitásba helyezte azt a viszonyt, amiben az állami adózás és az állami hitelműveletek állanak a nemzet jövedelem arányához képest. Kifejtette, hogy a fekete piac ártulhajtásai nem lehetnek

helyzethatározók a pénz értéke tekintetében. Ezek az ártulhajtások azt jelentik, hogy egyeseknél túlbőven áll a pénz, amit azonban az új adókkal fognak lecsapolni. Visszont a munkások és tisztviselők természetben való ellátásának fokozásával rajta lesznek, hogy a bérek és fizetések pénzértéke a megfelelő áruszükségletet fedezni is tudja. Érdekes haladás ez a valószínű csereértékek felismerése felé, s a szegényebb néprétegek ellátásának a természetesebb megoldása irányában.

Bejelentett a pénzügyminiszter még egy új módot is a takarékoság kifejlesztése érdekében. Ez: a búzában való visszafizetés állami rendszerének a bővítése. Öt, tíz, huszonöt és száz mázsa búzára szóló kötvényeket fognak kiadni, hogy a jövőre takarékoskodni akarók így, búzáértében őrizhessék meg a mai pénzüket. Az értékállandósítás új módja az arany helyett a kenyértermő földet állítja oda a pénzérték alapjául. Ez a föld, az azon való munka, s a természet és munka összedolgozásának az eredménye lesz az a szilárd alap, mely a termelés értékeit igazán megőrzi. Ez is nagy távlatokat nyit meg abban az irányban, hogy a jövő gazdasági rendjének mi lesz a lényeges meghatározója.

Az Ipari Anyaghivatal is szerephez jut az új iparjogositványok véleményezésénél

Az új iparjogositványok kiadásánál az illetékes szervek több fontos szempontot tartanak szem előtt. A kereskedelmi és iparkamrák abból a szempontból véleményezik a kérelmet, van-e szükség az illető ipari vagy kereskedelmi áruhan új üzlet nyitására. Felülbírálják természetesen a kérelmezők személyi adatait is. A véleményező eljárásba most bekapcsolódik az Ipari Anyaghivatal is, melynek az a feladata, hogy az új iparjogositvány kiadása előtt meg-

állapítsa, van-e lehetőség a fennálló anyagkészletek mellett, újabb cégek ellátására. A hivatal most állítja össze azoknak az iparágaknak a listáját, melyek folytatásához nem kell előzetesen megszerezni az Anyaghivatal hozzájárulását. Minden más esetben az Anyaghivatal gondosan kivizsgálja, hogy a kérelmező részére tud-e nyersanyagot biztosítani anélkül, hogy ez magasabb gyártási értékeket befolyásolna. (Magy. Tud.)

Kötéláltali halálra ítélték az elsötétítés alatt rendőrt késelő fiatalembereket

A Magyar Országos Tudósító jelenti: A budapesti törvényszéken pénteken délelőtt a statáriális bíróság elé került Dózsa Tihamér lakatossegéd, Grémer Ferenc kifutó és Groparsik Tibor kihordó, akik ellen az ügyészség az elsötétítés idején elkövetett szándékos emberölés kísérlete címén emelt vádat, mert szeptember 17-ére virradó éjszaka Kiss Markos László szabadnapos rendőrt a Jókai-utcában megkésélték. A rögtönítélő bíróság este hat órakor hirdetett ítéletet az ügyben. A bíróság bűnösnek mondotta ki Dózsa Tihamért és Grémer Ferencet, mint tettestársakat szándékos emberölés bűntettének kísérletében, továbbá Groparsik Tibort súlyos testisértés bűntettében és ezért Dózsa Tihamert és Grémert kötélláltali halálra, Groparsikot 15 évi fegyházra ítélte.

A főtárgyalás adataiból a törvényesek úgy találta, hogy az első két vádlott ölési szándékkal bántalmazta a rendőrt, míg Groparsiknak ez a szándéka megállapítható nem volt. Az ítélet kihirdetése után Dózsa és Groparsik kijelentették, hogy kegyelmet kérnek, mire a rögtönítélő tanács kegyelmi tanácsa alakult át, melynek határozata titkos.

Ki az a rejtélyes Tito?

Zürichi értesülés szerint a Balkánon szereplő rejtélyes Tito tábornok nem egy személy, hanem két, sőt több katonai vezető rejtőzik e név mögött. A szerb, horvát és montenegrói partizán-csapatoknál ugyanis közös vezérkar alakult, amely az egyes vállalkozások számára egyenként jelöli ki a parancsnokot, aki a megbízás alatt a Tito nevet viseli.

Uj áttörési kísérletekbe kezdtek a bolsevisták az Azovi tenger és a Dnyeper könyök között

Kievtől északnyugatra a németek ragadták magukhoz a kezdeményezést — Kudarcbra fült az első szovjet partraszállási kísérlet a Krim félszigeten

Berlinből jelentik: (MTI) Az Interinf jelenti a keleti harcok eseményeiről: Az Azovi tenger és a Dnyeper-könyök között a bolsevisták új áttörési kísérletekbe kezdtek. A súlypont Melitopol mindkét oldalán van. Naphosszat konok harcok alakultak ki. A harcok hevesége éjszaka is alig csökkent. Pénteken reggel az ellenfelek kölcsönösen új erőket vetettek be. A Dnyepertől északnyugatra a betörés helyen a bolsevisták ujonnan odavezényelt páncélos és gyaloghadosztályok leghevesebb bevetésével igyekeztek áttörni az ukrán gyárpark gazdasági központja felé. A csata rövidesen a lehető legnagyobb heveséggel tombolt, végül helyi harcok hosszú sorozatára bomlott fel, melyet megerősített helységekről és tábori erődökkel kiépített támaszpontokért vívnak. Hála a német kötelekek alkalmazkodó képességének és rendíthetetlen ellenálló erejének, újból valóságos emberfeletti teljesítettek és a védőim terület egész szélességében, valamint mélységében meg tudtak állni. Oldalozó ellentámadással elválták a szovjet páncélosok több támadó ékét és ezeket vagy megsemmisítették, vagy visszavonulásra kényszerítették. Közben 35 szovjet harckocsit a csatában maradt és többségük a német roham-páncélosok áldozata lett. Hogy a közbelső szakasz inkább állandósult jellegű harca milyen soká tart még, nem lehet áttekinteni. Német katonai körök most is azt várják, hogy a csata rövidesen a legnagyobb erővel újra felhangol.

Kremencsugtól délre rövidesen ismét igen súlyos harcok várhatók

Berlin. (MTI.) Bár az oroszok támadásait déli és középső részen újabb szakaszokra is kiterjesztették, a súlypont változatlanul a Kremencsugtól délkeletre fekvő betörési helyen van. Ezen az sem változtat, hogy a tegnapi nap folyamán a szovjet itt még mindig csak állásainak kiszélesítésével kísérletezett, mert mint jól tájékozott német katonai helyen megjegyezték, az oroszok erős tartalékokat vonultattak fel, tehát előreláthatóan hamarosan ismét igen súlyos harcokra kerül sor. Az Azovi-tenger és Zaporozsje között megindult nagyszabású szovjet támadás annak ellenére, hogy egyes helyeken a harcok még folyamatban vannak, lényegileg elhárítottak tekinthető. Ugyanez áll a Dnyeper hajlatában Kievtől délkeletre megkísérelt szovjet támadásra is. Csernigovtól északnyugatra a német védelemnek hasonlóképpen sikerült az ellenséget feltartóztatni. Ezenkívül a szovjet még Szmolenszktól nyugatra is újra felvette a támadások fonalát eredményt azonban nem tudott elérni. Kievtől északnyugatra az előző napokkal ellentétben most a németek ragadták magukhoz a kezdeményezést. Német részről érdekesnek találják, hogy Vekicije Luki térségében, illetve Nyeveljtől úgyszólván teljesen szünetel a harci tevé-

kenység. — Az oroszok annakidején ezen a területen áttörést jelentettek és az egész front felgöngyölítésével fenyegetőztek.

Berlin. (MTI.) A Német Táirati Iroda katonai tudósítója szerint a kremencsugi csata most közbelső szakában van. A tudósító szerint a legnagyobb őszi csata, amely nyolc nappal ezelőtt kezdődött a Kremencsug és Dnyepropetrovszk közötti 150 kilométer hosszú vonalon, szerda óta közbelső szakasz állapotában van. A németek most átesoportosítják had-

osztályukat. Beavatkozási tartalékaik nyilván éppen azok ellen a pontok ellen tolják magukat előre, amelyekből a szovjet számára a területnyereséget a legkönnyebben és leggyorsabban vitassa tudják tenni. A bolsevisták folyamatosan új erőket visznek a betörési helyre. Már nem próbálkoznak azzal, mint a csata kezdetén, hogy a betörést a tér mélységében terjesszék, hanem főerőiket most csak az oldalakon vetik be. Itt tehát valószínűleg még igen érdekes fejlemények lesznek.

Sikertelen szovjet partraszállási kísérlet a Krim félszigeten

A bolsevisták, bár csak kisebb erővel, most első ízben partraszállást kíséreltek meg a Krim félsziget keleti partján, de vállalkozásuk teljes sikertelenséggel végződött.

Stockholmból jelentik: (MTI) Mint Washingtonból jelentik, Stimson hadügyminiszter újságírók előtt elismerte, hogy az angol-amerikai légirovesztéseit a Schweinfurt elleni támadás alkalmával a legsúlyosabbak voltak, amit eddig bármelyik támadás során a szövetségi légirovesztéseket.

Berlin. (MTI.) Az Interinf jelenti a délnémetországi harcokról: Az Apennineken és a nyugati parti lapályon az angolok és amerikaiak csütörtökön újabb erővel fokozták támadó és felderítő tevékenységüket. Bár a harcok mindenütt csak helyi jelentőségűek voltak, mégis figyelemreméltó

a harci erő felhasználása, amelyet az inváziós csapatok helyi vállalkozásra is részének. Ugyátszik, hogy sem a britek, sem az amerikaiak nem várnak többé semmi eredményt az Apennineken eddig alkalmazott gyalogsági harcászattól, miután előretöréseiket a német biztosító vonalakban napról-napra szétzúzták. Bármilyen kedvezőtlen volt is a hegyi terep, ezáltal mégis csak kiküldtek kísérő páncélos csoportokat, hogy a gyalogság munkáját megkönnyítsék és a gyalogságot megóvják a szokásos nagy vérvesztésektől. Ezzel összefüggésben jelentékenyen fokozódott a brit és amerikai ütegek lőszerfelhasználása a német záróállások előtt mind a hegységben, mind a síkságon. Hogy a német csapatok teljes biztonsággal visszaverték az angol-

Darmol a legelterjedtebb és legrégebb csokoládés hashajtó. 35 éve milliók használják mert teljesen megbízható, ártalmatlan.

amerikaiak minden támadását, nem csupán arra vezethető vissza, hogy a terep a védőknek kedvezőbb kilövési biztosít.

Sokkal inkább a német csapatok harci szelleme ismerhető fel ebben, amely minden számbeli fölényrel szemben régi tapasztalatokon nyugszik és feltétlenül bizonyítja valamennyi elhárító fegyver együttműködését.

Berlinből jelentik: (MTI) Az Interinf jelenti: Az Aegei tengeren Kalymnos szigetén a németek foglyul ejtettek egy partraszálló angol felderítő csapatot, amely romboló cselekményeket akart végrehajtani.

Bekerítették a japánok egy 15 ezer főnyi csungkingi csapatot

Tokióból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Japán, jelentés szerint Salamausa és Lao vidékén az ellenség másfél hónap alatt 12.000 főnyi veszteséget szenvedett. A japán veszteség mintegy 2000 ember. A japánok lelőttek 164 repülőgépet, saját veszteségük 49 repülőgép.

Tokióból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: A Salven folyó nyugati partján 15.000 főnyi csungkingi hadsereg-csoportot a japánok bekerítették.

Hitler vezér és kancellár a vezéri főhadiszálláson fogadta Filov és Kirill bolgár kormányzótanácsi tagokat

Finnországnak a Szovjetunióhoz való csatolását követeli egy amerikai lap. Addig folytatják a moszkvai értekezletet, amíg szükséges

Szofióból jelentik: (MTI) Pénteken délután ezt a hivatalos nyilatkozatot adták ki:

Október 18-án Hitler vezér és kancellár fogadta Filov és Kirill bolgár kormányzótanácsi tagokat a vezéri főhadiszálláson. Megbeszélést folytatott az általános helyzetről és a Bulgáriát érdeklő kérdésekről. Ott volt a birodalmi külügyminiszter, valamint Kettel vezértábornagy és Jodl tábornok is. A megbeszélések a szívélyes megértés és kipróbált hagyományos barátság szellemében folytak. A vendégek október 19-én meglátogatták Ribbentrop birodalmi külügyminisztert, akivel szintén hivatalos megbeszélést folytattak. A Szofióban való visszatérés után pénteken kihallgatáson fogadták Bozsilov miniszterelnököt.

Moszkva. (Bud. Tud.) A moszkvai értekezlet harmadik napján több mint négy óra hosszat tanácskoztak katonai szakértők bevonásával. A napirend első pontját, mely tisztán katonai természetű kérdéseket tartalmazott, már elintézték és így pénteken új kérdések kerültek megvitatásra. Hull és Eden állítólag kijelentették, hogy minden problémát alaposan meg akarnak vitatni és elkészültek arra, hogy a tárgyalásokat addig folytassák, amíg szükséges.

Moszkva. (Bud. Tud.) Az orosz sajtó újból követeli a második arcvonal felállítását és egyúttal azt is követeli, hogy a szövetségesek teljes mértékben vegyék figyelembe a Szovjetnek a háború utáni kárárendezésre vonatkozó igényeit.

Berlinből jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Illetékes német helyi közli tájékoztatásul a következőket:

Kirill herceg és Filov egyetem tanár, a bolgár kormányzótanács tagjai, akik első látogatása a Führernél, mint Berlinből kiegészítésül közlik, rendkívül szívélyes és baráti légkörben folyt le. A látogatás középpontjában a Führernek a két kormányzótanács taggal folytatott hosszabb megbeszélés állott. A megbeszéléseken jelen volt Ribbentrop külügyminiszter, Kettel vezértábornagy, a véderő főparancsnokának főnöke és Jodl tüzérségi tábornok, a véderő hadvezető törzskarának főnöke. A látogatások nagyobb körben adott vacsorával fejeződött be. Ezen résztvettek a vendégeken kívül a berlini bolgár követ és a katonai attasé is, német részről Himmler belügyminiszter, Bormann birodalmi vezető, Jodl tábornok, Zeitzler és Schmutz.

*Túlesőltetem a szemem,
orvosi rendelésre hordom...
Hát nem Tungotam lámpájával
világít?...*

tabernokok és Herel nagykövet. Berlinből jelentik: (MTI) A Német TI jelentik: illetékes német helyen közlik, hogy Berlinben sohasem ígykeztek vizslyt támasztani az angolszázok és a szövjet között.

Zürich. (MTI.) Stalin 21-én fogadta Edent, Molotov és az angol nagykövet jelenlétében.

Zürich. (MTI.) Az amerikai küldöttség egyik tagja kijelentette, hogy Hull államtitkár azért utazott Moszkvába, hogy meg egyezésre jusson Molotovval az Európa jövőjére vonatkozó kérdésekben.

Stockholm. (MTI.) Az Interinf jelenti: A Folkets Dagblad Londonból jelenti, hogy a Newyork Herald Tribune azt a feltűnést keltő követelést hozza nyilvánosságra, hogy Finnország a háboru után tartozék a Szovjetunióhoz. Az amerikai lap emlékeztet arra, hogy az első világháboru után Oroszország elvesztette a balti államokat, Lengyelországot, Finnországot, ezért nem kell csodálkozni azon, ha a háboru győzelmes befejezése után elismerik a Szovjetunió minden biztonsági követelését. A Szovjetunió ebben a háboruban a legjelentősebb szerepek egyikét játszotta és ezért kárpótolni kell minden áldozatáért. A moszkvai értekezleten Moszkva az uralkodó.

Ertesítem a n. é. közönséget, hogy a

„CORSO” illatszertárat átvettem

és azt illatszer-, pipere és háztartási cikkekkkel dúsan felszerelve

„IDEÁL” illatszertár **megnyitottam**

Amidón a legfontosabb kiszolgálást is előre garantálom, szíves látogatást kér

Szilágyi László

a „IDEÁL” illatszertár tulajdonosa — Rákóczi-ut és Széchenyi tér sarok

Környezettípusok a fiúk társadalmában:

Az egyetlen gyermek

Írta: Olasz Péter dr

Az „egyetlen gyermek”, mint egyedüli „gyermek” ritkaság-szerepet játszik a családban, melynek összes többi tagjai „felneveltek”. Ebből önként adódik az, hogy ő a nap, aki körül odahaza mindenkinek figyelmes és szorgalmas bolygóként kell keringenie.

Egészségi állapotát, testi és szellemi fejlődését minden családtag állandóan aggódva figyeli. És sajnos, ez mindig olyan feltűnő módon történik, hogy szükségképpen magában a gyermekben is túlzott érdeklődést vált ki önmaga iránt. Öntetszelgés, önmagának túlbecsülése és rideg önzés burjánzik fel a lelkében, melyhez nem egyszer a saját egészségi állapota körüli aggodalmaskodás is hozzájárul. Nemcsoda, hogy ez a saját testére való állandó figyelés igen korán minden külső csábítás nélküli ifjúkori tévelygésekre indíthatja.

Erre különben kitűnő talaj az érzéki babusgatás, dédelgetés, becézés, mellyel az egyetlen a családtagok nagyrésze elhalmozza, s amely az érzelmi élet elpuhultságát eredményezheti. Az egyetlen gyermek, ha fiú is, rendszerint feltűnően szentimentális (érzelgős) s ezért akarati tevékenységének indító okai mindig érzelmi hangsúlyokkal váltják ki cselekvéseit.

Pedig különben értelmi fejlettsége teljes, sőt meghaladja a hasonlókorú nem egyetlen gyermekét. Szóval szellemileg korarérett. Értelmi életének dús fegyverzetével azonban nem védi hanem támadja igazi érdekeit. Észreveszi például, hogy igen sokat jelent a családban, és azzal a sokkal, amit otthon kap, nem elégszik meg és dacosan követelőző lesz a magatartása.

Kényuráskodik! Gyermektársaság híján sokat gyötri az unalom. Hiányzik az életéből az igazi-felfrissítő játékok, melyhez csak a csoportba olvadó gyermekek értenek. Állandóan a felnőttek közt tartózkodva koravén, fontoskodó, mindenhez hozzászóló, egyszóval kellemetlen egyéniséggé fejlődik.

Fő jellemvonása az elégedetlen hangulat. Ha odahaza megtagadják kívánságait, dührohamok s egyéb ideges tünetek mutatkoznak nála. Az ideg orvos igen helyes tanácsára gyermekek társaságába engedik. Azonban az első kisebb kékfolt vagy apró karcolás elegendő arra, hogy a szülők egyetlenüket gyorsan visszahozzák a régi helyzetébe, a maguk felnőtt társaságába. Sőt az iskolába sem engedik, ha kellő anyagi javak birtokában magántanulóként házi tanító segítségével otthon végezheti az elemi iskolát és a középiskola első éveit. Ami természetesen igen hátrányos, mivel késlelteti a gyermek társadalomba való olvadását.

Az iskolában legtöbbször két eset jellemzi az egyetlen gyermek további sorsát. Ha igen tehetséges, a tanuló társaitól bojkottált, utálatos stréber, mindig készséges spicli lesz belőle. Ha gyöngébb tehetség, akkor megvett maflaként szerepel, akivel bármikor és télszerűen el lehet bántani és akit könnyen neveltségessé lehet tenni.

A szülők persze nem az egyetlen gyermek egészségtelen helyzetében keresik a hibát, hanem a tanulótársak bántó „durvaságában” és a tanító és a tanár „erélytelenségében”. A

mentődeszkagyanánt beállított instruktorok is hallatlanul nehéz a feladata. Ő is belekerül mihamarabb a bűnbakok sorába s ezért folyton cserélik a gyermek egyöntetű figyelmességének, szellemi fejlesztésének nagy hátrányára.

A vele egykorú gyermektársadalomba való beolvadásra való képzetlensége s az ebből következő unalom az egyetlen gyermekből sokszor könnymolyt alakít. Sokat s nem neki valót olvas rendszertelenül, ami lelkivilágában sok kárt okoz, többek közt a fantázia (képzelőtehetség) féktelenségét. Ez mindinkább izolálja a valóságtól, továbbá sok esetben szennyes fantázia játékká fajulva, különben is laza erkölcsiségét is alaposan megtépázza.

Talán már 13–15 éves, amikor a szülőket okos emberek figyelmeztetik, hogy itt az utolsó mentő kísérlet ideje. Mielőbb nevelőintézetbe kell adni a féktelen csemetét. Sajnos, a szülők itt is sok esetben mellőznek.

Nem érdeklődnek a nevelőintézet értéke és jöhire után, csak az a fontos, hogy ocsó legyen és közelben legyen, hogy a gyermeket minél gyakrabban meglátogathassák. S a gyermek igen gyakran nem nevelőintézetbe, hanem közönséges tólpintézetbe kerül, ahol kellő felügyelet és irányítás hiányában a romlott társak talán végleg lezüllesztik. De, ha esetleg nagy áldozatok árán — kiváló nevelőintézetbe is adják, a nevelők eredményes munkáját s a gyermek intézeti közös életbe való beilleszkedését állandóan zavarja a mama majomszerete.

Jó időbe kerül, míg belátja az intézet vezetősége az édesanyjával, hogy a túlgyakori látogatásaival, aggodalmaskodó levelezéseivel, folytonos csomagküldésével a gyermeke érdekében fel kell hagynia. Ez a jobbik eset, de előfordul, hogy a mama évekig hazaviszi egyetlenét, azzal a komikus indokolással, hogy „nem tud élni gyermeke nélkül”. Ha végre az egyetlen leéretté szerez, diplomát szerez s állásba jut, a szülők már későn veszik észre, hogy ez az egy gyermek annyi gondba és pénzbe kerül, melyből két-három gyermeket nevelni, taníttatni lehetett volna.

De bünhődniük kell az egyke propagálóinak! S megérdemlik!

Vitéz Magyarossy Sándor altábornagy a nagyváradi vitézavatóson

Nagyvárad, október 23. Hirt adtunk arról, hogy október 24-én, vasárnap délelőtti 11 órakor a Vitézi Szék Bihar megyei és nagyváradi Társadalmi Bizottsága ünnepélyes teljes ülés keretében új vitézeket avat. A vitézek nagyünnepére bejelentette érkezését vitéz Magyarossy Sándor altábornagy, a honvédelmi minisztérium légügyi főcsoportjának főnöke, mint a VI. törzesszék törzskapitánya, velé jön vitéz Kapy Imre ezredes és vitéz dr Kovács Elemér kuriai bíró, a Vitézek Társadalmi Bizottságának törzesszék kiküldöttje is.

Moszkva-London és a Dardanellák...

1

A nagy színjáték tehát megkezdődött. Amerika és Anglia külügyminiszterei heves diplomáciai előkészítés, a világsajtó hetekig tartó találgatásai után megérkeztek a moszkvai repülőterre, hogy azonnal megkezdjék Molotovval az egyelőre két hétre tervezett megbeszéléseket a Kremlben.

A hosszas előkészítés nem nélkülözte a színpadiasság külső kellékeit, holott erre semmi szükség nem volt. Tizennyolc hónapja áll fenn ez a szövetség és most sikerült addig jutni, hogy az érdekeltek felé a mindig megállapított „tökéletes egyetértés” ellenére küszöböljék ki azokat az ellentéteket, amelyek politikai és katonai téren egyaránt fennálltak a szövetségesek között.

Hull és Eden tehát a szakértők hádával nehéz bombavetőkbe szállt, hogy a moszkvai kétoldalú szívvallás előtt még egy utolsó megbeszélésre megszakítsák útjukat — Kairóban, ahol a Londonból Egyiptomba tanácsolt szövetséges kormányok és királyok pillanatnyilag várják, mit dönt talán nem is annyira jelen sorsukról, mint inkább jövőjükéről Washington. Moszkva és London prominens képviselője...

2

A moszkvai megbeszélések anyagáról az előkészítés hetei alatt nagyon sokféle hír érkezett. A kísérletek nyilvánosság-ra hozott összetételéből azonban következtetni lehet arra, hogy katonai és politikai megbeszélésekre egyaránt sor kerül. A katonai kérdések terén elő helyen áll a Moszkva részéről régóta követelt második front kérdése. Viszont éppen ezzel kapcsolatban nagy jelentőségűnek kell tekintenünk Smuts tábornok délafrikai miniszterelnök legutóbbi beszédét, amely 1944-re jósolja a szövetségesek döntő rohamát Európa ellen és amely beszéd pontosan a kreml megbeszélések időpontjában nagy feltűnést keltő bizonyos lehangoltságot keltett moszkvai hivatalos körökben...

Feltétlenül sor kerül a politikai vélemények és ellenvélemények tisztázására is. Mik a tervei Moszkvának Európával és hogy vélekednek az angolszások a kontinens jövőjéről? Közlebről mi lesz a balti államokkal, amelyeknek követségei ma is működnek az Egyesült Államokban, mi történik a garantált Lengyelországgal, mi lesz a román megszállás alatt lévő területtel, ki lesz a balkáni befolyás és főképpen — mi lesz a Dardanellák sorsa?...

3

Evezádas problémák kerülnek megemlékezésre ezeken a felette nagy jelentőségű megbeszéléseken. érthető tehát, ha a világdiplomácia és a sajtó ezekben a napokban a vérben fürdő Dnyeper vonalán túl — Moszkva felé fordítja főfigyelmét.

A megbeszélések eredményéről aligha szerez közvetlenül tudomást a világ, mert az értekezlet résztvevői csupán közös nyilatkozatot adnak ki. Egy azonban bizonyos. Közvetlenül a nagy találkozó előtt jelentette London, hogy a balkáni partraszállás előkészületei befejezés előtt állnak. Egy brit hadseregéről régóta nem hallunk, nem lehetetlen, hogy ennek feladata lesz válaszolni arra, hogy ki lesz az úr a Balkánon...

Egy csütörtök éjszakai amerikai jelentés szerint a moszkvai értekezlet ezen a napon Németországgal foglalkozott. Mi történik a harmadik Birodalommal a háború után? És milyen elbánságban részesülnek azok az államok, amelyek hozzá kötötték sorsukat?

Nem célunk jóslásokba bocsátkozni, csupán néhány olyan apró momentumra hívjuk fel a figyelmet, amely talán mégsem lesz jelentéktelen a jövőt illetően.

Eden angol külügyminiszter közvetlenül Londonból történt elutazása előtt lengyel államférfiakkal vacsorázott. A vacsorán csupán négyen: két angol és két lengyel vett részt. Nem kétséges, hogy miről beszélgettek...

Benes moszkvai útja a már megrendezett búcsuvacsora ellenére is elmaradt, Eden tanácsára. A szövetségesek nem akarják előre elkötelezni magukat a kisállamoknak, mint tették az első világháború idején. Viszont Péter király meghívást kapott Moszkvába és éppen ezekben a napokban fogadta Molotov külügyi népbiztos Husszein Ragil Bay-

durt, Törökország nagykövétét. Van hír arról is, hogy Hull és Eden Moszkva után Ankarába mennek. Tehát Törökországról is szó lesz e ezzel kapcsolatban mi másról, mint a Dardanellákról...

4

...Az orosz-török háború előestéjén Salisburymarquis megjelent Berlinben és ezzel a kérdéssel fordult Bismarck herceghez: „Mit szándékozik Ön tenni, ha az oroszok megszállják Konstantinápolyt?” A vaskancellár azt válaszolta, hogy II. Sándor cár a szavával kezecskedett ezért, hogy Konstantinápolyt nem fogja birtokába venni. Az angol miniszter talán nem látta illendőnek, hogy vitát támasszon a cári becsület- és megbízhatóságáról. Salisbur hallgatott, de a válasz észrevehetően nem elégitte ki. Az angol kormány azonban mindent elkövetett Bécsben, hogy a Monarchiával kötendő szerződés útján megvalósítsa az akkori török főváros biztosítását. Andrássy azonban tartózkodó volt, attól félt, hogy az angolok a szövetségesek dolgában folytatott megbeszéléseket külön előnyök megszerzésére használják fel Pétervárral szemben. Ez az epizód azt bizonyítja, hogy az angol politika mindenképpen azon volt, hogy a Boszporus melletti akkori fővárost megvédje az oroszoktól. Ez érthető is volt akkor. Az angol politikának abban az időben az volt a vezér-

5

Ugyancsak a Times írja, hogy Oroszország nemcsak nemzetközi állam többé, hanem valamennyi hatalom között a legnacionalistább. Nagy Péter lett a mai oroszok bálványja...

...Már pedig Moszkva egyik főterén ma is ott áll a hajóépítő Nagy Péter szobra és azóta nemcsak egy nép figyelmé, hanem a nagy cár kinyújtott kardja is a — Dardanellák felé mutat...

IVÁN LÁSZLÓ

Krisztus király ünnepén felajánlják városunkat Jézus Szívének

XII. Pius pápa Ő Szentségének atyai példáját követvén a magyar Kat. Akció országos elnöksége folyó évben magyar hazánk városainak felajánlását szorgalmazza Jézus Szentséges Szívének és a Boldogasszony Szeplőtelen Szívének. Élükön Budapest székesfőváros polgármesterével, sok város vezetősége és társadalma elhatározásából a felajánlást a székesfővárosan kívül eddig a következő magyar városok hajtották végre, többek között: Esztergom, Győr, Kalocsá, Kassa, Keszthely, Kiskunfélegyháza, Káspeszt, Pécs és Szombathely.

Ennek a szándéknak megfelelően a Kat. Akció nagyváradi szervezete mozgalmat indított annak érdekében, hogy Szent László ősi városát is felajánlják Jézus Szentséges Szívének. A felajánlást a rendező-bizottság az október 31-én Krisztus Király-ünnepére tervezi. A szervező-bizottság nevében dr. Schriffert Béla apostoli kormányzó helynök a napokban a következő tartalmu levelet intézte városunk katonai és polgári hatóságaihoz, az egyházközség képviselőtestületének táz-

jaihoz, a társadalmi és katonai egyesületek vezetőihez:

„Az egész Európát elárasztó sűrű sötétségből egymás után oltárok fényei lobbannak fel a magyar városokban. Az oltárok elé társadalmunk, nemzetünk színe-java gyülekezik. Ott vannak mindenkor a nép előtt a városok, megyék katonai és polgári hatóságai, intézmények képviselői és sok esetben a város legelső embere mondja el az egész közösség nevében Istennek és a Boldogasszonynak a felajánló és engesztelő imádságot, melyben Isten segítségét kéri a nemzet számára.

Lehet-e ennél szebb megnyilvánulása az egységnek, a nemzet sorsa iránti aggodalom, hűség és szeretetnek? Minden magát felajánló magyar város és falu mind magáért, mind az egész nemzetért engesztel és könyörög.

Ez a megfontolás indította az arra hivatottakat, hogy az ország székesfővárosát, Pécsét, Esztergomot, Kalocsát, Kassát, Szombathelyt, Győrt és az ország több más városát ajánlják fel Jézus Szentséges Szívének és nagyasszonyunk Szeplőtelen Szívének. Ebből a sorból a Szent László városa sem akar kimaradni.

A Katolikus Akció nagyváradi szervezetének rendezésében Krisztus Király-ünnepén, folyó hó 31-én a róm. kat. székesegyházban ünnepélyes keretek között ajánljuk fel Szent László városát Jézus Szentséges Szívének és a Boldogasszony Szeplőtelen Szívének.

A felajánlás említett napon, délelőtt tíz órakor történik ünnepélyes püspöki szentmise keretében, amikor a várost felajánló imát az A. C. egyházmegyei tanácsának tagja, dr. Hlatky Endre városi főispán fogja elmondani.

Katolikus társadalmunk e nagy ünnepére tisztelettel van szerencsém meghívni.

Értesülésünk szerint október 31-én, Krisztus Király-ünnepén délelőtt ebből az alkalomból Fiedler István püspök mondja az ünnepélyes főpapi szentmisét a székesegyházban, az ünnepi szentbeszédet pedig dr. Némethy Gyula prelátskanonok. A szentmisét követően az erre az alkalomra ünnepélyesen feldíszített székesegyházban a város felajánlása következik.

A felajánló ima szövegét a Kat. Akció egyházmegyei tanácstagja, dr. Hlatky Endre, Nagyvárad főispánja mondja. A felajánlás előkészítésére a nagyváradi plébániai templomokban triduumot tartott az A. C. nagyváradi szervezete, amelynek részletes programjára még visszatérünk.

Tűzharcos bajtársak!

A Magyar Tűzharcos Szövetség nagyváradi főcsoportja bajtársi szeretettel vendégül látja azokat a bajtársakat, akik Szatmárnémetiben okt. 17-én Főcsoportunkat képviselték.

A vacsora helye székházunkban okt. 26-án este 7 órakor. Elnökség

Étkezni és szórakozni iőijön

a Mátyás Étterembe

Szilágyi Dezső-utca 5.

Izletes konyha

Telefon 18-50

Kitűnő italok

Tisztelettel ebéd P 2.10 Ettermünk minden héttől zárva

ÉN IS VONTAM LE TANULSÁGOKAT A SZOLNOKIAK KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Örömmel adunk helyet Arnhold Béla tanár úr cikkének annál is inkább, mert a nagyváradi képzőművészek sorsa nekünk is szívügyünk. Hozzászólásoknak is szívesen adunk helyet s bizunk abban, hogy ez az emelkedett vita nem marad eredmény nélkül, hiszen olyan művészlelkű főispánnal, mint Hlatky Endre, kevés magyar város dísekedhet. Már pedig csak az ő városzeretete viheti előbbre ennek a kérdésnek megoldását. (Szerk.)

Jól esett olvasnom (j. b.) kitünő cikkeit a szolnokiak képzőművészeti kiállításával kapcsolatban. „Egy képzőművészeti kiállítás tanulmányai” című cikke meglepett hozzáértó tárgyilagosságával és átfogó szemléletével.

A kiállításról szóló — itt-ott kissé szigorú — kritikája első ilyen komoly írás, amit hároméves óta tartózkodásom óta helyi vonatkozásban olvastam. Hogy mért az első? Azért, mert ezalatt az idő alatt nem volt egyetlen reprezentatív képzőművészeti megmozdulás Nagyváradon. És ez az a pont, amin érdemes kissé elgondolkozni és ez kétszert soraim megírására is.

Olyan vidéki, ugyancsak megszállt városból kerültem ide, ahol nem mult el esztendő, hogy legalább egy féltucat kiállítás ne zajlott volna le ősztől tavaszig. A kiállítás termének kulcsa gyakran kézzel-kézzel járt két hétes időközökben. Helyi és más városok festői egyéni, vagy együttes kiállításai váltogatták egymást.

Ezeket a kiállításokat nem „nagy nevű” festők rendezték, mégis sok szép és tanulságos anyagot láttunk ott összegyűjtve. Ha akadt is köztük olyan, amit a szigorú kritika kifogásolhatott, ezek a kiállítások ehren tartották a közönségben a képzőművészetek iránt való érdeklődést, alkalmat adtak arra, hogy gyakorolja esztétikai szemléletét és kritikai készségét és ami fontos, elérték velük azt, hogy a közönség egyáltalában beszélt képzőművészeiről. Ezeket a kiállításokat mindig lehetett találni több-kevesebb igazán szép munkát, olykor gyönyörűségeit is és — minthogy ezek a festők az árak megállapításánál számoltak a realitásokkal — a közönség azokat meg is vásárolhatta s így jól járt festő is, közönség is.

Ezen a ponton tehát nem értek egyet fennidézett cikkek írójával, aki kételkedik abban, hogy „sikerül kisebb nevű festőnek megvásárlásra érdemes képet festeni”.

En azt tartom, hogy a közönségnek az a rétege, mely ősztint érdeklődik képek iránt és kultúrzsükségletnek tartja, hogy lakásában képeket és szobrokat is lásson, nincs abban a helyzetben, hogy nagynevű művészek alkotásait vásárolja meg. Így volt ez a régi jó békeidőben is. Egy Szinyei, Benczur, László, Feszty, Ferenczy, Zemplényi, Balló, Révész, Hege-düs és még mások képeit csak múzeumok, műgyűjtők és irigyelt gazdag magánosok vásárolhatták meg. A széles rétegek megelégedtek kevésbé neves festők műveivel. Csak nyitott szemmel kellett járni a kiállításokat, a festők vagy ismeretlen fiatalok műtermeit és mérsékelt pénzen sok szép dolgot lehetett vásárolni.

A baj ott van, hogy a közönségnek nálunk csak kivételesen van ér-

zéke és neveltsége ahhoz, hogy ki tudja válogatni a búzát a konkolytól. Ezt ő maga is érzi és ha még hozzá vesszük azt, hogy fél a közvetítő kereskedelem gyakori üzemeitől, érthető, hogy tanácstalanságában inkább lemond a kép vagy szobor vásárlásáról, feltéve, hogy ellen tud állni az ügynökök rábeszélő képességének.

Itt eljutottam a végső tanulmányhoz, ahhoz a sokszor hangzatos megállapításhoz, hogy a közönség, de elsősorban az ifjúság képzőművészeti szemléletét nevelni kell. De ezt csak úgy lehet, ha neki erre módot és alkalmat adunk.

Itt kapcsolódik be a művészek jó szándékába a különféle hatóságok támogató segítsége. Itt kell kimondanom a jelszót, amit hiába vártam, hogy azok részéről fog kiindulni, akiknek módjukban van azt megvalósítani: Kérünk állandó megfelelő, olcsón hozzáférhető kiállítási helyiséget Nagyváradnak.

Talán kisebb átalakítással és sok igyekezettel a mai viszonyok között is lehetne találni erre alkalmas épületet vagy helyiséget.

Mert amit a szolnokiak kiállításán láttunk, szomorú tanulság volt részünkre. Az Ujságíró Otthon helyisége, ahol nevezett kiállítást rendezték, minden költséges alakítás, rendezés és a művészek igyekezete mellett is teljesen alkalmatlannak bizonyult képzőművészeti kiállítás rendezésére. És bár a hosszú szünet után felüdítő élmény volt ez a kiállítás, mégis vérző szívvel kellett megállapítanom, hogy a legtöbb kép a hiányos vagy rossz szembevilágítás és tükrözés miatt sokat veszített szépségéből, sőt egyik-másik csak egy-egy ferde s így hamis szemszögből nézve volt általában szemléhető.

Pedig a szolnokiak még kedvező helyzetben voltak, hiszen hatósági meghívásra jöttek, részük volt annak támogatásában a rendezés költségeit és munkaerő rendelkezésre bocsátása által. De milyen reményekkel fogjon hozzá az a szegény, magányos festő, aki Nagyváradra jönne kiállítást rendezni? Nem fog hozzá, lemond, mert nem tud megbirkózni a nehézségekkel.

Igy mulnak el évek és a nyolcvan-ezer lakosú gazdag ipari- és kereskedő város, Nagyvárad, kikapcsolja kulturális életéből a képzőművészeket. Hogy történhetett az például, hogy lezajlott a Szent László hét és ott a képzőművészetet csak egy fénykép kiállítás képviselte? A sok idegennek, aki itt megfordult, mivel igazolhattuk volna jobban kulturális életünket, mint egy szép képzőművészeti kiállítással? A Körösmenti Párizs ha-

sonlatot mire alapítjuk? Mért van az, hogy három év alatt nem volt alkalmam megismerni a váradai képzőművészeti életet egy reprezentatív kiállítás keretében, ahol a hatóságok képviselői egy ünnepélyes megüvítón sulyt adnak a kiállításnak, annak erkölcsi és anyagi sikerét is támogatva. Vagy nem tudott lekötni Nagyvárad elég képzőművészt? És ha nem, miért nem? A felelet egyszerű: Mert ahhoz megfelelő adottságok kellenek. Még a környék festőisége sem első-

rendű fontosságú, hiszen nem minden festő tájképfestő. Más városok festői és szobrászai sem mind a város szü- löttei. De az olyan város, ahol meg vannak az adottságok, vonzza még a távoli vidékek művészetét is. Mért tud lekötni más vidéki város nyolc- tiz hivatásos művészt, köztük olyant is, aki Pestről tette át működési helyét?

Jó lenne ezeken a kérdéseken már most gondolkodni.

Tudom, a mai idők kezdeményezéseire nem nagyon alkalmasak. De amikor sok más terv vetődik fel később megvalósítandó intézményekről, eshetne szó a helyi képzőművészeti hiányok eljövendő pótlásáról is.

ARNHOLD BÉLA

„A sajtószabadság nem öncél, csak eszköz a nemzet boldogulásá érdekében”

Az igazságügyminiszter válasza egy felsőházi interpellációra

A Budapesti Értésítő jelenti: A felsőház pénteki pénteki Pallavicini György orgrófnak a sajtóellenőrzéssel kapcsolatos interpellációjára Radocsay László igazságügyminiszter válaszolt. Természetes — mondotta —, hogy a sajtószabadság, mint minden más jogintézmény, nem öncél, hanem csak eszköz a nemzet boldogulása érdekében. Ha tehát a sajtószabadságot bizonyos, a nemzet boldogulása érdekében feltétlenül szükséges okokból korlátozni kell, nyilvánvaló, hogy az ilyen korlátozásoknak a nemzet érdekei.

Minden cenzurának vannak kisebb-nagyobb hibái, melyeken a kormányzat ősztint javítani törekszik. Mivel a hibák javításában a közvélemény megnyilatkozása a kormánynak hasznos szolgálatot tesz, helyes, ha az országgyűlés mindkét házában a hibákra időnként rámutatnak. Az interpelláló is elismeri a sajtóellenőrzés javulását. Szeretné, ha ez a javulás továbbhaladna, annál inkább mert mind a miniszterelnök, mind ömaga arra törekszik, hogy a jövőben is mindent megtegyen a javulás érdekében.

A Vöröskereszt gyűjtéshadjáratának eredményei

nek is feltétlenül szem előtt kell tartani. Az ez évi október elsején és másodikon országsszerte megrendezett Vöröskereszt gyűjtőnapok alkalmával begyűlt adományok összeszámlálása még nem fejeződött be. Egyes vidékekről beérkezett jelentések szerint azonban már kibontakozik a képe annak, hogy Erdély népe minden igyekezetével támogatta a Vöröskereszt munkáját és adományával sietett segítségére azoknak, akik e támogatásra rászorultak. Az erdélyi falvakból és városokból eddig beérkezett jelentések alapján a következő részleteredményeket közölhetjük:

Ditrő 1664, pengő, Arkos 350, Mezőtelki 243, Marosagárd 59, Bátos 550, Biharpuspóki 1066, Korond 211, Kézdi-mártonfalva 582, Gyimesközéplek 1078, Oklánd 1138, Vargvas 670, Lövete 600,

Monospetri 260, Gyimesbükk 454, Kibéd 951, Oroszhegy 433, Tusnádfürdő 266, Székelybethelefalva 374, Szászlekenec 918, Mezősámsond 988, Kézdiszentlélek 708, Kobátfalva 41, Kilyénfalva 674 pengő összeget gyűjtöttek össze. — Meg kell azt jegyeznünk, hogy a fenti összegeket a Vöröskereszt helyi fiókok lelkes vezetői gyűjtötték. Különlegesen kiemelkednek gyűjtési eredményükkel a komádji Vöröskereszt fiók, amelyek a helyi levéttelkei karöltve 1127, a barótiak 1503, a nagysomkútiak 1837 pengőt gyűjtöttek. A járási Vöröskereszt fiók közül messze kiemelkedik a szilágycsehi járási Vöröskereszt 5498 pengőt kitevő gyűjtése, amely dr. Laczay Péter főszolgabíró, Vöröskereszt Fiók elnök érdeme. A városok között Bánffyhungad 1307 pengővel, Szilágycsomlyó 3321 pengővel, Zilah 3946 pengővel, Máramarossziget 11817 pengővel, Nagyvárad 15293 pengővel szerepel, de ezenkívül különgyűjtöttek a Vöröskereszt ápolónői 9380, a levéttelke pedig 5877 pengőt. Kolozsvárott össze gyűjtött összeg eddig a 45.000 pengőt is meghaladta.

A végleges összegzésről pontos beszámolót csak hetek múlva lehet majd kapni. Az eddigi hozzávetőleges számítások szerint azonban ez az összeg felül fogja mulni az ötmillió pengőt.

HOTEL SZABÓ

BUDAPEST, IV. EGYETEM-UTCA 7.

Hotel Szabó a belváros középpontjában fekszik. Szép, tiszta, világos szobák, minden modern kényelemmel. (Központi fűtés, hideg-meleg folyóvíz, telefon, stb. Polgári szálló — Polgári árak!)

Beszélgetés Nagyvárad legboldogabb művészeivel

Balogh Istvánt és Horváth Imrét, a miniatűr nagymestereit vendégül látja Budapest

Két nagyon tehetséges nagyváradai művész ért az a megtiszteltetés, hogy a főváros tizennégy napig vendégül látja és bizonyára a háborus lehetőségek legveszélyesebb határáig tejből-vajból fűrészi őket. Mind a kettő különleges művészi eszközökkel dolgozik, amelyekben alig van versenytársuk a magyar nyelvterületen. Mind a kettő miniatűrista. Az egyik, Balogh István, hajszálfinom, a fénykép méreteinél nem nagyobb arcképeket fest, a másik, Horváth Imre, mesterialan ötvözt és gondosan csiszolt négyesoros versekben álmodik.

S mind a kettő súlyos gondokkal vívott küzdelmek lázas és holdog intermezzoiban alkot és egyformán magányos, szerény életéből ragadja ki őket tizennégy napra a székesfőváros megtiszteltetése. A kiválasztás helyes volt, nem is eshetett volna arra méltóbbakra.

A miniatűr képek mestere

Balogh István a kiegyensúlyozottabb lelki életű a két művész közül. Polgárisan egyszerű körülmények között él: műterme nincs, lakásán dolgozik, rossz világítás mellett, ami az ő műfajában majdnem leküzdhetetlen akadályokat jelent. Nines most képanyaga se, amivel tehetsége értékeiről összefoglaló fogalmat tudna nyújtani. Régibb gyűjteményeire, kiállításaira kell visszaemlékezni, hogy képességeinek jellegét és színvonalát megjelölhessük. Régies és modern stílusban egyaránt, szecessziós és stíluskereső túlzások nélkül, részletekbe mélyedőn, de mégis a karakter hámulatos egységesítésével dolgozik s az apró méretekbe belesűríti egy nagy arckép minden kifejező erejét. Ugyanilyen modorban készíti tájképeit és egy példányos illusztrációit is, amelyekben a megfigyelés s a hangulat elemei varázslatosan vegyülnek a majdnem mikroszkopikus vonalak között.

— Hogy lett ez a műfaj sajátosságává? — kérdezzük Balogh Istvánt.

— Valamikor nagyon-nagyon jó szemem volt... De most már egyre küzdömesebb számomra ez a munka.

Már túl van az ötvenen, viszontagságos élet is örölte idegeit, szinte hihetetlen, hogy még hű tud maradni önmagához. Különösen a megszállás éveit voltak számára súlyosak. Hontalanul vetődött jobbra-balra Magyarország és Románia között, folyton a kiutasítás-tól kellett tartania s ez is kedvezőtlenül befolyásolta a munkában.

— Majnem egy elrontott élettel volt ez egyértelmű. — mondja. — Még szerencse volt a szerencsétlenségben, hogy kisméretben dolgozom, azért könnyebben tudtam továbbvinni a betyárbutort, ha már nem volt más kibúvó. De mégis mindig anyagi leromlást jelentett a költözökös. Alig dolgoztam be magam valahol, már mennem kellett.

De Romániában mindig Nagyváradon telepedett le a megszállás ideje alatt is. Idevaló születésű s itt kapcsolódott bele a művészetébe. Kolozsváron végezte iskolai tanulmányait s épp az egyetemre akart beiratkozni ott, mikor a Nyugat Nagyváradon megrendezte első irodalmi estjét. Kíváncsiságból átjött Nagyváradra, ahol szülei éltek s akkor ismer-

kedett meg a Holnap társaság tagjaival, akik olyan szeretettel fogadták, hogy hazaköltözött. Beiratkozott a jogakadémiaira, de egy egész évig se bírta ki a jogászokodást s teljesen áttért a művészetre. Magános műpártolók ösztön-díjat adtak össze neki, amivel Münchenbe utazott. Itt két évig tanult von Hass magániskolájában, de úgy érezte, hogy ez nem felel meg az ő hajlamainak. Visszatért szülővárosába s nemsokára Nagyvárad város ösztöndíjával ment Rómába, ahol majdnem két évig tanult. Különösen a vatikáni könyvtárban tanulmányozta a kodexminiatűr s itt képezte ki magát erre a műfajra. Az első világháború kitérősekor tért vissza Rómából.

— Mit tekint legkimagaslóbb sikereinek?

— Münchenből küldtem egy kiállítás-

ra való anyagot Nagyváradra s már a megnyitón minden képem elkelt. Távíratot kaptam: „Összes képeket eladtuk, kérünk újakat...” S amit azután küldtem, az is mind bevőre talált... Rómából, 1913-ban is küldtem egy kiállításra való anyagot, azt is megvették az utolsó darabig.

Erős törést kellett szenvednie a világháborúban s az azt követő évek hányódásaiban, mert 1913 óta nem szerepelt kollektív kiállításon. Csak tavaly állította ki ismét vagy 25 munkáját Nagyváradon. Annnyira soha se tudta összeszedni magát, hogy a Műcsarnokba is tudott volna képeket küldeni.

— A véletleneknek olyan kedvezőtlen összejátszásai voltak mindig az életében, — mondja, — hogy erre sohasem volt lehetőségem.

Ady első verseköteteinek illusztrációja

Allandóan megrendelésekre dolgozott, szerény összegekkért s ez emésztette idejét és munkaerejét. Egy svájci magánygyűjteménynek több mint nyolc éven át közel százötven képet szállított... A székesfőváros is vásárolt tőle két miniatűrűt. És se szeri, se száma azoknak a nagyváradinak, akiknek lakását a Balogh István munkái díszítik.

De nagy sikere volt egy példányos illusztrációinak is. Ady első versekötetét a margóra illusztrálta. A költő nagyon szerette ezeket a mélyen átgondolt, aprólékos gondal készítet miniatűröket és meleg ajánlásokat írt a könyvekbe.

— S most mik a tervei? — kérdezzük a művészt.

— Váradon akarok továbbra is élni s itt várom meg az idők jobbrafordulását. Az első és legfontosabb, hogy megfelelő világítású műtermem legyen. Ez oly nagy probléma nekem, hogy ennek súlyosságát csak egészen közelről megvizsgálva lehet kelően felmérni.

— S hogyan érintette a főváros meghívása?

— Jóleső érzéssel tölt el. Olyan gesztus ez, amely egy féljé-meddig eltespedt életre és alkotókedvre buzdítást, felfrissítést jelent.

Horváth Imre négy és kétsorosan gondolkodik...

A másik miniatűrista, Horváth Imre, a mélyértelmű, tömören összefogott mondanivalójú, nemesen cizellált négyesorosok költője, nagy lelki válságokon ment át mostanában. Már a teljes idegösszeroppanás jelei kezdtek mutatkozni rajta, úgyhogy szanatóriumban kellett gyógyulást keresnie. Csak nehezen állt valamennyire talpra: üdítő injekció számára a megtiszteltetés, amiben a főváros részesítette.

Tőle is azt kérdezzük meg mindenképp, hogyan találta meg ebben a műfajban a megnyilatkozás formáját?

— Egyszer — feleli, — határtalan ideghimerültségemben, az volt az örzösem, hogy nem sok időm van már hátra, azért gyorsan, röviden kell kifejeznem élményeimet. Ettől az időtől kezdve négyesorosokban, sőt kétsorosokban kezdtem gondolkodni. Ráismertettek, hogy ez belső indítatásaimnak a legjobban megfelelő kifejezési módja.

Elég hosszú volt az út, amíg ehhez a felismeréshez eljutott. Mint meséli, tizenhat éves korában, a váradai színház egyik művésznőjéhez írta első versét, akit egyébként emlékeztetből is is festett.

— Zenetanárom, — beszél el, — bizonyára nem egészen érdek nélkül kitűnőnek találta írásomat, a képet azonban annál kevésbé. A vers már nincs

meg, de felejthetetlenül rossz volt. A többi művészetektől utóbb teljesen eltávolodtam s az irodalomra vettem magam. Kerek tíz évig írtam az asztalfiókomnak, közben két évig szünetelt is a termelésem, mert az egyik, azóta már megszünt helyi lap irodalmi olimpiáján nem közölték a verseimet s ez elkedvetlenülített. Érdekes, hogy ezek közül a versek közül egy megjelent később egy fővárosi folyóiratban... Közlétre érett versem először az Erdélyi Lapokban, 1932 januárjában látott napvilágot. Pakots Károly fedezett fel s ő biztatott. Elsírtam magam az örömtől, mikor kiderült, hogy mégis van tehetségem. De még jó néhány esztendőig csak verselgetés volt, amit csináltam, ahogy egyik híralóm — ma már belátom: helyesen — megjegyezte...

Lassan azonban lendületre kapott Horváth Imre, megtalálta önmagát, ahogy mondani szokás és 1934-től egymás után jelentek meg vékony verses füzetek. És mindenütt felfigyeltek rá már úgyszólván minden folyóirat szívesen veszi verseit s úgy Kolozsváron, mint Budapesten az elsővonalbeli költők között tartják nyilván irodalmi körökben.

Arra a kérdésre, hogy most mik a tervei, kissé rezignáltan válaszol. Meg szeretne gyógyulni, vissza szeretné

Bármilyen

Ingatlan

adásvétel, csere vagy bérlet-ügyben bizalommal keresse fel

MEZEI ingatlanforgalmi irodát Nagy Sándor u. 19. Telefon: 27-50

nyerni néhány hét óta teljesen szüntető munkahelyét. A főváros meghívásának felvillanyozó ereje bizonyára rövidesen meg is teszi hatását.

Jávör Béla.

Mi van a Hivatalos Lapban?

A Budapesti Közlöny legújabb, pénteki, október 22-iki, 238. száma fontos rendeleteket tartalmaz egyes faanyagokra vonatkozó szállítási igazolványok kiállításai díjának megállapítása, a szerfa, a fűrészárú és a rétegelt falemez szállításának igazolványhoz kötésc, a Magyar Szentkoronához visszacsatolt délvidéki területeken a Mérnöki Kamara tagjai sorába lépni, vagy a Mérnöki Kamara tagjainak fenntartott munkát végezni kívánó személyek magatartásának felülvizsgálására alakított igazoló bizottság szervezete és a bizottság előtti eljárás tárgyában. Ezenkívül rendelet jelent meg az „Alsóbbrendű Vasutaknál Önálló Forgalmi Szolgálatra Képesítő Vizsgáló Bizottság” vizsgadíjának újabb megállapítása, a fáradt és felújított olajok árának, valamint a fáradt olajok felújítási díjának megállapítása, a tüzfifa legmagasabb árának megállapításáról szóló korábbi rendelet módosítása tárgyában. Ugyancsak tartalmazza még a közellátásügyi miniszter rendeletét a belföldön előállított egységes mosó-, pipere- és habszappan, rúd- és kockaborotvaszappan, valamint az egységes mosópor legmagasabb gyári eladási és fogyasztói árának megállapítása tárgyában.

A nagyváradai evangélikus egyházközség ünnepi hete

A reformáció ünnepének, október hó 31-ének hetében a nagyváradai evangélikus egyházközség reformációi hetet tart, melyen a magyar reformáció értékeit és áldásait óhajtja tagjai elé tárni. Október 24-től 29-ig, vasárnap estétől péntek estig minden este fél 7 órakor vallásos est lesz a tanácsteremben (gr. Csáky István utca 26.), október 30-án, szombaton este 6 órakor a ref. kulturális nagytermében a református egyházzal közösen vallásos ünnepély, október 31-én, vasárnap délelőtt 10 órakor az evangélikus templomban ünnepi istentisztelet és úrvacoraoasztás, d. u. 5 órakor ugyanott németnyelvű istentisztelet és úrvacoraoasztás, este fél 7 órakor pedig ugyancsak a templomban vallásos ünnepély. Ezekre az alkalmakra, melyeken a helybeli lelkészekon kívül vendégelődők is tartanak előadást, az elnökség szeretettel hívja és várja az egyházközség minden tagját.

Tiszta gyapjú takarók érkeztek **BEIER** textilkereskedés, Deák Ferenc-u. 2

DUNÁNTÚLI TUDOMÁNYOS INTÉZET

Irta: PUSZTAI-POPOVITS JÓZSEF

Pécs, október 20.

A Dunántul magyarságának régi kívánsága az volt, hogy a pécsi Erzsébet Tudományegyetem ideiglenesen szüneteltetett bölcsészettudományi karának némi pótlására a vallás- és közoktatásügyi miniszter Dunántul Tudományos Intézetet létesítsen Pécsen. E kívánság teljesítésére 1943. április 20-án került sor, amikor is

dr. Szinyei Merse Jenő m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 63.752/1943. számú rendeletével elrendelte a Dunántul Tudományos Intézet felállítását.

A kultuszminiszteri rendelet értelmében a Dunántul Tudományos Intézet székhelye Pécs, célja pedig: „A Dunántul történeti, társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyainak módszeres vizsgálata és megismertetése.” Az Intézet élén igazgató áll, akinek javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki az Intézet tudományos tisztviselőit.

Az Intézet igazgatója

A Dunántul Tudományos Intézet igazgatójává a vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Szabó Pál Zoltán egyetemi magántanárt nevezte ki, aki azonban katonai szolgálata miatt működését Pécsen csak 1943. augusztus hó második felében kezdhetette meg.

Szabó Pál Zoltán dr. a Dunántul szülötte.

1901-ben a Dunántul szellemi fővárosában, Pécsen született. Egyetemi tanulmányait részint Budapesten, részint pedig Pécsen végezte. 1925-ben „Summa cum laude” doktor. Azután Svájcban folytatta tanulmányait, majd

a gróf Teleki Pál Földrajzi Intézetben cseretanársegédként működött.

Tíz évig volt a pécsi Erzsébet Tudományegyetem Földrajzi Intézetének tanársegéde. 1932-ben „Magyarország földrajza” tárgykörből habilitált, majd Szekszárdon, Pécsen és Szegeden működött, mint gyakorló gimnáziumi tanár.

Szabó Pál Zoltán dr. kiváló szakértője a dunántul kérdés-komplexumnak. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy

a Dunántul problémáiról már számos könyve és tanulmánya jelent meg.

Dunántul vonatkozású munkái közül csak néhányat emelünk ki. „Dunántul népe” című munkáját a Jancsó Benedek Társaság adta ki. Ebben a nemzetiségek és a magyarság számarányának változását mutatja be az utolsó száz éven belül. „A pannon föld öt polgársága” című tanulmánya a Pannonia folyóirat füzeteinek sorozatában jelent meg. Ez a munka a dunántul városfejlődés vázlatát tartalmazza a polgárosodás hajnalától kezdve.

Több tanulmánya jelent meg a Dunántul fővárosáról, Pécsről is.

A város keletkezéséről és fejlődéséről szóló tanulmányai a „Pannonia”, a „Sorsunk”, a „Földrajzi Közlemények”, valamint a „Mecsek Egyesület Évkönyvének” hasábjain jelentek meg.

A Pécs városát félkör alakban körülvevő

Mecsek hegységről is számos tanulmánya jelent már meg.

míg a Mecsekről és Pécsről tervezett iskolai oktatófilmjeit a vallás- és közoktatásügyi minisztérium Oktató Film Kirendeltsége felvette és középiskoláinkban forgatja.

Pécs nemcsak a Dunántul szellemi központja, hanem egyben a Balkán kapuja is, ahol dr. Szabó Pál Zoltánnak alkalmá volt tanulmányozni a balkáni államok és népek problémáit is. Tanulmányait azután folytatta a Balkánon, amelyet éppen úgy beutazott, mint Délnyugat-Európát. Ez a magyarázata annak, hogy

kitünő ismerője a balkáni kérdéseknek, különösen pedig a délszláv problémáknak.

Balkáni kutatásai elismeréseképpen habilitációját kiterjesztették „Magyarország és Délkelet-Európa földrajza” tárgykörre. Jelenleg a szegedi egyetemen „Magyarország és a Balkán” címmel, a pécsi egyetemen pedig „Dunántul városfejlődés” címmel tart kollégiumokat. Számos tanulmánya jelent meg a balkáni kérdéssről különböző folyóiratokban, ezenkívül Budapesten a Magyar Külügyi Társaság Balkán Bizottságában, a Magyar Földrajzi Társaságban, az Országos Tiszti Kaszinóban, valamint az ország több, főleg dunántul városában tartott előadást a balkáni kérdésekről. Szabó Pál Zoltán dr. személye tehát biztosíték arra nézve, hogy a Dunántul Tudományos Intézet komoly munkát fejt ki és hivatása magasztalan fog állani.

Az Intézet helvisége

Az Intézet elhelyezése a vallás- és közoktatásügyi minisztériummal szemben Pécs szab. kir. város hatósága vállalkozott. A jelenlegi lakásinség miatt azonban

a város hatósága csak ideiglenes helviséget tudott biztosítani az Intézetnek a Lánca-utca 2. szám alatt.

Természetesen, amint a lakásinség megszűnik, vagy legalább is csökken, a Dunántul Tudományos Intézet azonnal új és tágasabb helviségbe költözik majd át.

Az Intézet egyelőre csak szerény keretek között kezdi meg működését. Az 1943-as esztendő a Dunántul Tudományos Intézet életében tulajdonképpen nem más, mint a szervezkedés éve. Az Intézet igazgatója ebben az évben rakja le az Intézet munkaképességének alapjait és most lép kapcsolatba a Dunántul városaival a vármegyével a jövő kialakítása és az együttműködés érdekében.

A Dunántul Tudományos Intézetnek

lesznek belső és külső munkatársai. A belső munkatársak azok lesznek, akiket a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevez ki. Az 1944-es év januárjában az Intézet előreláthatólag két intézeti tanárt kap majd. A tudományos személyzet létszámát természetesen megfelelő magas szak tudású egyének kiválogatásával fokozatosan fogják növelni.

Ugyanakkor megindul majd az érdekes szakemberekből álló külső munkatársak megszervezése is. Az Intézet külső munkatársai azok a neves szakemberek lesznek, akik Pécsen, vagy a Dunántul más városában már eddig is értékes kutató, irodalmi, néprajzi, nyelvészeti vagy művészeti munkájukkal szerepet játszottak. Ezek beszerzése érdekében az Intézet igazgatója személyes kapcsolatot keres a Dunántulon már működő tudományos intézetekkel, gazdasági és kulturális egyesületekkel, akik a Dunántullal foglalkoznak. Itt említjük meg, hogy

a Dunántul Tudományos Intézet máris felvette a kapcsolatot a Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézettel, a pécsi Szociográfiai Intézettel és a Dunántul Közművelődési Egyesülettel, amellyel a legteljesebb egyetértésben fog működni.

Az Intézet kiadványai

A belső és külső munkatársak munkáját a Dunántul Tudományos Intézet irányítja, elősegíti és kiadja. Az Intézet legelső kiadványai a következők lesznek.

Mindenekelőtt sor kerül a dunántul okmánytár kiadására.

Ebben a Dunántul eddig ismeretlen oklevelei, a magyar mult döntő bizonyítékai átnak majd napvilágot. Az Intézet következő kiadványa dr. Szabó Pál Zoltánnak: „Dunántul városok” című könyve lesz. Ebben genetikai alapon felsorakoztatja majd a Dunántul városainak fejlődését és fejlődésének jelenlegi lehetőségeit, egybekapcsolva a környezethatások földrajzi vizsgálatával, történeti hatásokkal és vonzásterületük mértékével.

A helyes természetesen az lenne, ha a Dunántul Tudományos Intézet a maga működéséről saját folyóiratában számolhatna be. A szervezés évében azonban ez még a lehetetlenségek közé tartozik.

Folyóirat helyett azonban az Intézet „Évkönyv”-be fogja majd összegyűjteni jövő évi munkásságának eredményeit.

Az Intézet jövő tervei

A Dunántul Tudományos Intézet elkészítette már a jövőre vonatkozó terveit is. Eszerint az Intézet legelső és legfontosabb munkája a bibliográfiai anyaggyűjtés lesz. Ezután majd sor kerül a dunántul kataszter lefektetésére. Ebben a Dunántul multja, jelene, társadalmi, kulturális szempontból minden oldalról megvilágítást kap majd. Az Intézet szeretné összegyűjteni Pécsen a Dunántulra vonatkozó irodalmat, a multa vonatkozólag pedig mindazt, ami még hozzáférhető. Az Intézet beszerzi majd az összes dunántul ujságot, valamint folyóiratokat és azok értékesebb anyagát feldolgozza.

A Dunántul Tudományos Intézet azonban nemcsak az Intézet négy fala között kíván munkásságot kifejteni, hanem azon túl is. Az Intézet bekapcsolódik majd a társadalmi és külö

Mindenféle ipari és házi

Varrógéget

egy évi felelősséggel javít

JAKAB műszerész

Kossuth u. 5 Telefon 23-30

Kerékpáralkatrészek, varrógéptűk raktáron

ZIPPZÁR-JAVÍTÁS

kulturális munkába is.

Célja ugyanis nemcsak a tudományos kutatás, hanem a Dunántul művelődési színvonalának emelése is.

E cél elérése érdekében az Intézet tervbevette a magyar nyelv beható vizsgálatát és fejlesztését. Ezzel kapcsolatban elhatározta a helyes és szép magyar beszéd kultuszának fejlesztését. Ezt természetesen a széles néprétegek bevonásával kívánja megvalósítani.

A Dunántul művelődési színvonalának emelése érdekében az Intézet bekapcsolódik majd a dunántul folyóiratok munkájába. Arra törekszik majd, hogy minden dunántul városnak meg legyen a maga nyilvánossága. Ugyanakkor bekapcsolódik majd az Intézet a dunántul napisajtó munkájába is. A dunántul napilapok hasábjain népszerű tudományos és néprvelő cikkeket helyez majd el, hogy ezzel is emelje a Dunántul magyarságát mind kulturális, mind pedig gazdasági téren.

Jölehet a Dunántul Tudományos Intézet székhelye Pécs, mégis munkájában az egész Dunántul tartja szem előtt. Arra törekszik, hogy a magyarság számára e rendkívül fontos kulturális terület kifejtése multjához mért szerepét és megvalósítsa a kulturális erőök összefogását, egyszóval: hogy megteremtse a Dunántul kulturális egységét.

Ami Erdélyben az Erdélyi Tudományos Intézet, ugyanaz a Dunántulon a Dunántul Tudományos Intézet: a magyar kultúra védőbástyája. Az egyik keleten, a másik pedig délen őrködik a magyarság szellemi érdekei fölött.

Sirjainkon az elmaradt gyertyafény helyett

ott lesz a kis fehér kereszt. Talán a szükség-helyzet, amely halottak napi vigasztalást illelmeztet, megtanít bennünket mélyebbre nézni.

„Hiszek az örökéletben!” — hirdeti a kis kereszt felirata, melyet a Katolikus Nőszövetség hoz forgalomba. S ezzel a felirattal szólni akar hozzánk. Hozzánk, akik a kegyelet adóját talán csak külső fényvel akarjuk leróni.

Beszél arról, hogy a belülről való méccset gyűjtjük ki, az irgalmasság és áldozat értékével vigyük közelebb elhunyt szeretteink lelkét örök céljukhoz.

A kis keresztet, melyeket 30 fillérért megváltunk, a nálunknál szegényebbeket segítik.

Hiszünk, hogy egyetlen sir sem lesz temetőnkben, melyen ott ne világitana a kis kereszt szimbólumában apró áldozataink fénye!

A keresztet beszerezhetők minden templom előtt.

Kávéházakban és vendéglőkben kérjé Magyar Lapok-at.

HORNÁNSZKY és REDL Magyar Mezőgazdák Szövetkezete főbizományosa
Nagyvárad, Mussolini-tér 16. Telefon: 10-50.

Gazdák figyelmébe!

Gabonát, hüvelyeseket, magvakat, olajos magvakat

mint kirelőlt kereskedők vásárolunk. Magunk és bizományosaink után készséggel állunk gazdatársaink rendelkezésére és legelőnyösebb átvételt és lebonyolítást biztosítunk.

vitéz Hornvánszky Pál

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD,
 SZILÁGYI DEZSŐ-UTCA 5 SZÁM.
 Telefon: 12-27.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: 1 óra 4.30 P.
 3 óra 12.40 P.
 Postatakarékpénztári csekszámlánk
 száma: 72.301.
 Kéziratokat nem adunk vissza

PÁPAI KITÜNTETÉSEK. Dr. Scheffler János eszattmári megyéspüspök, a nagyvárad latinizertartású egyházmegye apostoli kormányzója előterjesztésére XII. Pius pápa Öszentsége esküői Geist Gyula kondoroscsáki nagybirtokost, a kondorosi róm. kat. egyházközség világi elnökét a Szt. Gergely rend lovagjává, esküői Geist Gáspár kondoroscsáki nagybirtokost pedig a Szent Szilveszter rend lovagjává legkegyelmesebben kinevezte. A kinevezési okmányt és jelvényt dr. Lindenberger János apstoli protonotárius-nagyprépost adta át ünnepélyes keretek között október 26-án Kondoroson, az egyházközségi képviselőtestület díszgyűlésének keretében.

Az egész világ közgazdaságának fontos tényezője a biztosítás! Minden országban a legfőbb érdeke, hogy polgárainak minél nagyobb száma biztosítva legyen. Tehát a közönség érdekeiben csatlakozzunk, ha biztosítást köt! Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság 25 éve munkássága záloga annak a bizalomnak, amely a közönség köréből feléje árad! Helybéli: Szent László-ter 2. sz. alatti főgymnáziumhoz forduljon: minden felvilágosítást megkaphat.

P. ROSS BERTALAN BESZÉDE A RÁDIOBAN. P. Róss Bertalan kapucinus atya holnap, vasárnap d. e. 11 órakor szentbeszédet mond a budapesti Szent Domonkos templomban, amelyet a rádió is közvetít.

A vezető divatirány művészi vonalai és formái valósulnak meg, azokban a raffinnál szabású fűzők és melltartók, csipőszorítóknak, melyeket

Kováts Sándorné

specialista készíti valódi jó anyagból
 Szent Gellért-u. 10. Repülő híd alatt

FELHÍVJUK AZOKAT AZ IPAROSTANULÓKAT, akik a népiskolai továbbképző tanfolyamra beiratkoztak, a tanfolyamokat folyó évi november hó 3-án újból megindítjuk. A VI. fű osztályba beírt tanulók november 2-án kedden, az V-VI. osztályokba beírtak november 3-án szerdán és a V. fűosztályosok pedig november 4-én, csütörtök délután fél 5 órakor jelenjenek meg a Ritoók Zsigmond-utcai állami népiskolában, a részükre kijelölt osztályokban.

Rendeléseket adhatnak ki szükség esetén a fasiszta miniszterek. Milánóból jelentik: (MTI) A Német TI jelentés. A római rádió közli, hogy a Duce, mint az olasz fasiszta köztársaság államfője, későbbi törvényhozási rendelkezés fenntartásával elrendelte, hogy az olasz miniszterek, ha a mostani rendkívüli körülmények sürgősen megkövetelik, a szükséges intézkedéseket hivatalos rendeletek alakjában is megtehetik. A rendeletek törvényerejűek, mielőtt a minisztertanács megerősítette azokat.

KORONA Filmszínház
 Budapesttel egyidőben

Fekete hajnal

Főszereplők: Lukács Margit, Nagy István, Goll Bea

BELVÁROSI Vasárnap utoljára
Hét szilva
 Turay, Szilassy, Mály, Bilicsi, Kiss Manyi
 Hétfőtől: **Rombadölt álmok**

WILLKIE — A SZÖVETSÉGESEK SZÖVETSÉGGÖTÉSE ELLEN. Stockholm. (MTI): Willkie egyik lapnak adott nyilatkozatában óva intette a szövetségeket a háború utáni szövetségkötésektől.

A Biharvármegyei és Nagyvárad Régészeti és Történelmi Egyesület október 24-én délután 6, illetőleg fél 7 órakor a Katolikus Körben tartja ezévi rendes választmányi és közgyűlést, melyre úgy a tagokat, mint az érdeklődőket tisztelettel meghívja az Elnökség.

NEM OSZTIJAK KI AZ IDEN A NOBEL-DIJAT. Stockholm. (MTI): Ebben az évben az irodalmi, orvostudományi, fizikai és kémiai Nobel díjat nem adják ki.

MÁLTÁBA ÉRKEZETT MORGENTHAU. Lisszabon. (MTI): Morgenthau amerikai pénzügyminiszter csütörtökön Máltába érkezett.

A NÉMET LEKTORATUS közli, hogy túlszűfolttság miatt sem a gyermek, sem az egész kezdő tantolyamokra több hallgatót nem vesz fel.

Anyaghiány miatt egyelőre nem építik fel a városi bérházat. Nagyvárad, október 24. Mint ismeretes, a város frvbévette, hogy városi bérházat építet, eredeti terv szerint a Kazinczy utcát, majd a Körös utcát választották erre a célra. Mint most értesülünk, a városi bérház felépítése anyaghiány miatt egyelőre elmarad.

Családi öröm dr Perczel Gyuláéknál

Nagyvárad rendőrtisztja karának egyik szimpatikus tagja, dr Perczel Gyula, mint értesülünk, apa lett. Felesége tegnap egy egészséges leánygyermeknek adott életet. Dr Perczel Gyula rendőrfogalmazót és neje ismerősei elhalmozták szerencsekívánataikkal a kis Ildikó születése alkalmából.

Tisztelgés a sebesült és rokkant katonák előtt

Egyes polgári intézetek tanulóinak kötelezővé tették a sebesült és rokkant katonák előtti tiszteletadást. A honvédelmi miniszter ennek kapcsán felhívta a sebesült és rokkant honvédek figyelmét, hogy ezeket a tiszteletadásokat fogadják. (Magy. Tud.)

Házat, birtokot, szőlőt
eladni, venni
 akar, keresse fel
PRAGER ügynökséget
 Teleki-utca 38. szám.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Sz. K. tart. főhadnagy. Hozzászólását, sajnos, nem közölhetjük, ellenben levelét megmutattuk a Légoltalmi Liga éppen ülésező bizottságának. A bizottsági tagok egyöntetűen megállapították, hogy megjegyzése helyes és az illetőnek ilyen utasítása nem volt. Ugyerre, mint több légo ügyben felmerült kérdésére egyébként a Légoltalmi Liga (Rákóczi út 13.) bárkinék készséggel szolgál felvilágosítással.

Kinizsi Pál utcai lakói. Levelüket eljuttattuk a NAC kitűnő vezetőségének, abban a reményben, hogy a jogos sérelmem egészen bizonyos orvoslást kap. Az elnökség válaszáról érteztük Kinizsi Pál utcai olvasóinkat.

Kávéházakban és vendéglőkben kérje a „MAGYAR LAPOK”-at.

DÉLAFRIKA NEM FOGAD BE ZSIDÓ MENEKÜLTEKET. Izmir. (MTI): A NTL. jelenti: Mint a cionista központnak Johannesburghól jelentik, Smuts tábornok, délafrikai miniszterelnök elutasította a cionista küldöttségnek azt a kívánságát, hogy Délafrikában helyezzenek el zsidó menekülteket. Ezt azzal okolta meg, hogy Délafrikában máris túlságosan sok menekült van és ez veszélyezteti az élelmezési helyzetet.

Bornemissza miniszter az ózdi kerület képviselője. A MTI jelenti: A Quirin Leó halálával megüresedett ózdi választókerület mandátumát egyhangú lelkesedéssel Bornemissza Géza iparügyi miniszternek ajánlották fel, aki a mandátumot el is fogadta.

ALLAMOSITJÁK AZ AUSZTRÁLIAI SZÉNANYAGKAT. Amsterdam. (MTI): A Német Távirati Iroda jelenti: Az angol híroroda jelenti Sidneyből, hogy az ausztráliai szakszervezeti tanácsa a bányászszakszervezetek képviselőivel folytatott értekezlet után a szénbányák államosítása mellett foglalt állást.

BUTORT színeset MEZEI-től
 Háló, kombinált és előszobák.
 Szabadság-utca 12. (Szacsavay-utca 48.)
 Konyha újonságok

ROOSEVELT MEGBETEGEDETT. Amsterdam. (MTI): A NTL. jelenti: Mint az angol híroroda jelenti Washingtonból, Roosevelt pénteken könnyebb meghűlés és kisebb fájdalmak miatt ágyban maradt. A szokásos sajtóértekezletet sem tartották meg.

Hétfőn ülést tart a képviselőház külügyi bizottsága. A MTI jelenti: A képviselőház pénzügyi bizottsága október 25-én délelőtti ülést tart, amelyen megállapítják az 1944. évi állami költségvetés tárgyalási sorrendjét, majd megkezdik a belügyi tárca költségvetésének tárgyalását.

„SZABAD FRANCIA ORSZÁGGYŰLÉS” ALAKUL ALGIRBAN. Stockholm. (MTI): Algirban két héten belül „szabad francia országyűlést” alakítanak.

Négyszázszoros gyilkost tartóztatnak le Madridban. Madridból jelentik: (MTI) A Német TI jelenti: Luigino Barrio Galbot letartóztatták, mert több, mint négyezer gyilkosság terheli lelkét.

MEGNYITOTTÁK A STOCKHOLMI KIRÁLYI TENISZCSARNOKOT. Stockholm. (MTI): Pénteken délután a stockholmi királyi teniszcsarnokot a svéd király, a kormány tagjai, a hatóságok fejei, a meghívott vendégek és több, ötezer főnyi néző előtt ünnepélyes külsőségek között nyitották meg. A meghívott vendégek között jelen volt Ulllein-Reviczky Antal stockholmi magyar követ is feleségével. A svéd király megnyitó beszéde után bemutató játékra került sor a Krámm—Eliasson és az Asbóth—Johansson pár között. A bemutató három játszmából állott. Utána a zenekar hangversenyével fejeződött be az ünnepség. Szombaton délután a teniszcsarnokban kezdődő versenyen Mister G. (a svéd király) is játszik. Szombaton este kezdődnek a királyi kupiéért a küzdelmek.

Az Allami Tanítónépzőintézet Gyakorló Népiskolájában I—VIII. osztályban (Kálmán-u. 3. sz.) a folyó tanévi beiratásokat október hó 28-án és 29-én délelőtti 9.16l 12 óráig tartjuk. A tanítás november hó 3-án délelőtti 8 órakor kezdődik ugyanott. Igazgatóság.

TEMPLOMNAK ROHANT EGY KISIKLÓT VILLAMOS. Lisszabon. (MTI): A NTL. jelenti: A város belső területén pénteken egy villamoskoesi a lejtőn üton kisiklott, nekirohant egy templomnak, majd felborult. Az utasok közül 27 ember részben súlyosan megebeült.

Jan Massaryk Washingtonba érkezett. Washingtonból jelentik: (B. T.) Jan Massaryk, a londoni csehszlovák kormány külügyminisztere Nemece újjaépítési miniszter társaságában Washingtonba érkezett, hogy résztvegyen a szövetségesek november 11-én kezdődő újjaépítési értekezletén.

KOLERAJÁRVÁNY PUSZTIT INDÍBAN. Lisszabon. (MTI): A legutóbbi jelentések szerint egy hét alatt Kalkuttában 117 ember halt meg kolérában. A múlt héten 287 ember halt meg, az azt megelőző héten 197 ember.

Háztulajdonosok figyelmébe! Mikor mondhat fel lakást leánya és fia részére a háztulajdonos. Albrétbeadás filalma. Felmondás építkezés miatt. Mikor kell a bérelt helyiséget lakásnak tekinteni. Albrét igényelhet-e üzlethelyiséget. Lakzérfizetési határidő. Házfelügyelővel szemben rendes felmondás. A havi bérlétek rendes felmondása. Az 1943. évi lakbér bevallás. Az összes adó e köztisztasági ügyek meg tudhatók a Háztulajdonosok Szövetség irodájában és a felvilágosításokat minden fizető tag díjmentesen kapja. Elnökség.

NINCS UJ A NAP ALATT:

Verancsics Antal csanádi püspök találta fel 1616-ban az ejtőernyőt

Ősmagyarok alkalmazták először a villámháborút. Magyar találmány a lángszóró, torpedó, sőt a géppuska őse is. Miért akarta kiadatni Szakács Gábor a nagykövetek tanácsa?

A Láthatár című kisebbségi kultúrsemle egyik legutolsó számában érdekes tanulmány jelent meg „A magyar alkotószellem és a nagyvilág” címen. A tanulmány a magyarság dunavölgyi vezetőszerepével foglalkozik s azokkal a küzdelmekkel, amelyeket állandóan folytatnia kellett éppen e vezetőszerep-másrészt fennmaradása érdekében.

Ha őszintén, minden faji elfogultságtól mentesen is vizsgáljuk eddigi szerepünket történelmi helyünkön, meg kell állapítanunk, hogy a magyarság számarányát messze túlhaladóan járult hozzá az emberi kultúra fejlesztéséhez is. Hoesszú a sora azoknak az alkotásoknak, amelyekkel a magyarság ajándékozta meg a nagyvilágot. Az alkotók feltalálók neve rég feledésbe merült a pergő évezadatokkal s ha most egy-egy tanulmány keretében vagy cikkben tárgyalja valaki a magyar feltalálókat, bizony lexikonokat kell végigbuvarkodni, míg a sárgult papíron megtaláljuk egy-egy zseniális magyar alkotónak néhány sorban rögzített munkásságát.

Ki ismeri például a gomb feltalálójának nevét? Pedig ez is magyar találmány. Európa nem ismerte ezt a parányi jószágot addig, amíg az ősmagyarok le nem telepedtek a Duna-Tisza közén. Addig tüskékkel, esattokkal, szalagokkal, kapsokkal tüzték össze ruhájukat s a gomb egyszerre megváltoztatta Európa öltözködését. Hasonló a kocsi sora is. Ez a jármű a komárom-megyei Kocs községben készült először s a sors véletlenje, hogy ez a négy keréken guruló valami talán az egyetlen olyan alkotás, ami ha nem is készítőjének, de legalább szülőfalujának nevével megőrizte, csak éppen — ezt sem tudtuk eddig...

Verancsics püspök ejtőernyője

A mai haderegeknek egyik legkorábbi fegyverneme az ejtőernyős alakulat. Szinte hihetetlenül hangzik, hogy az első ejtőernyős is magyar találmány: Verancsics Fausztusz csanádi püspök alkotása. Verancsics Fausztusz nagybátyja, Antal esztergomi érsek költségén éveket töltött a páduai egyetemen. 1579-ben veszprémi várkapitány és a püspöki javak kormányzója, majd Rudolf király udvari titkára és tanácsosa lett. 1594-ben menyasszonyának váratlan halála után az egyházi pályára lépett és már 1598-ban csanádi püspökké nevezték ki. 1608-ban lemondott javadalmáról és a római Szent Pál kolostor szerzetesei közé lépett.

Néhány év múlva. 1616-ban jelent meg *Machinae novae* című munkája, amelyben 64 tanulmányát ismerteti. Ebben leír egy légtömlőből összeállított mentőövet, leír és lerajzolt egy láncokon nyugvó hidat, a pesti Lánchídnak csaknem tökéletes elődjét. A legjelentősebb azonban és a legkorszerűbb a 64 között az ejtőernyő. Az általa feltalált és a mai ejtőernyő között annyi a különbség, hogy ő léckeretre feszítette ki ejtőernyőjét. *Könyvét is, személyét is, találmányait is tökéletesen elfelejtette az egész világ...*

Miért kérte Szakács Gábor kiadatását a követek tanácsa?

Talán éppen ezért, mert ezeréves Duna-Tisza-közi életünk tele volt há-

borúval és küzdelmekkel, a haditechnika terén különösen sokat alkotott a magyar génusz. Nem hitelesen találkozzunk a *petárdával* és az *aknavetővel* is, mint magyar találmánnyal. A múlt században *Kosztka Károly* elkészítette a *géppuska* őseit, amelynek famodellje ma is látható a szentesi múzeumban. Ebből a korból való a *gázálarca* feltalálása is, természetesen még más célzattal.

Magyar találmány az első világháború végén feltűnt és ma fokozottabban használt *lángszóró* is, amely *Szakács Gábor* találmánya. *Szakács Gábor* éppen ezért az *előző világháború végén a nagykövetek tanácsa* a háborús bűnösök közé sorozta be s erre való hivatkozással kérte is a magyar kormánytól kiadatását. Ez természetesen nem történt meg. Magyar elme szüleménye a torpedó és a léghárító ágyú *lövelemképző* készülék is, a *Juhász-Kovács-féle*, amely a legjobb a világon.

Villámháború, mint ősmagyar haditaktika

Végül a most folyó, a történelemnek talán legborzalmasabb háborújával kapcsolatban meg kell emlékeznünk az ősmagyarok haditaktikájáról, amely azóta csak most szerepel ismét: a *villámháborúról*.

A honfoglaláskori Európa számára az

volt az első meglepetése a magyar hadviselésnek, hogy csapatait nem lehetett menetközben meglepni, mint az európai csapatokat, mert a magyar hadviselésnek elemt szabályai közé tartozott az, hogy a felvonuló alakulatokat elővéd oldalvéd és utóvéd vette körül. A nyugati hadviselés ezt nem is ismerte. A magyar hadviselés újítása volt a fegyveres felderítés is. De újítás volt maga a haditaktika. *Őseink széles, nagykitérjedésű arcvonalon támadtak, egymást követő hullámokban. Az első támadó csoport a támadás után kétfelé szakadva jobbra-balra elvonult, hogy átadja helyét a következő támadó hullámnak.* Szinlegesen megfutamodtak, gyakran azért, hogy így az ellenséget arra a területre csalják, ahol saját főerőink oldal- és háttámadásra készen álltak.

...Csak néhányat soroltunk itt fel abból a sok-sok ezer találmányból, amelyek a magyar alkotótehetségek páratlanul álló szellemi termékei. Ha jobban ismernénk önmagunkat, fajtánkat értékeit, egészen bizonyos, nem érnének olyan történelmi csalódások, a hirtelen lángolások nem váltanak fel sokszor egészen sötét kétségbeesések s inkább mernének vállalni a tragikus sorsú Teleki Pál programját: „merjünk magyarok lenni...”

Ezt szeretné elősegíteni ez a rövid cikk is, éppen a mai időkben...

MAGYAR ARTISTA LETT A SARASANI-CIRKUSZ TULAJDONOSA

Némegy Gábor és Trude Sarasani házassága

Az artisták világában nagy szenzációt keltett annak híre, hogy Némegy Gábor, a kitünő magyar légtornász, Hamburgban feleségül vette Trude Sarasani-cirkusz tulajdonosnőjét. A szép, fiatal Trude Sarasani és férje nászútjuk során Magyarországra is ellátogattak, egy hetet töltöttek Némegy Gábor édesapjának pestkörnyéki villájában.

Némegy Gábor, aki „3 Turul” nevű bravuros légtornász csoportjával szerzett világszere hírnevet, ezzel a házasságával a világ második legnagyobb cirkuszának a tulajdonosa és vezetője.

Artista karrierje a lovagutcai elemi iskolából indult el, ahol a kis Némegy Gabi édesapja altiszt volt. A kisfiú, mint az iskola legjobb tornásza, minden szabadidejét a tornateremben töltötte. Amikor felsérdült, elhatározta, hogy artista pályára lép. Három társával a Váci-út egyik elhagyott gyárépületében naphosszat gyakoroltak, készültek az artista életre. Később a Schmidt-cirkuszban szerződést is kaptak, a „Négy ördög” néven léptek fel. Ők csináltak először háromszoros saltót.

A nagyszerű légtornász-számmal egész Európát beutazták. Amikor a csoport feloszlott, Némegy Gábor bohócoknak ment, de megbukott. A levegő emberének nem „feküdt” a fű-

részporos aréna. Ebben az időben történt, hogy a világhírű angol Wortley légtornászcsoporthoz egyik tagja mutatvány közben lezuhant és szörnyethalt. Némegy jelentkezett a csoport vezetőjénél, bemutatta mit tud, mire leszerződötték. Ettől kezdve, mint Wortley-csoport légtornásza utazta be a Sarasani-cirkusszal Dél-Amerikát.

Amikor Dél-Amerikából visszatértek Európába, Némegy Gábor kivált a Wortley-csoportból. Németországban megismerkedett két légtornász-nővel, akik közül egyik később a felesége lett. Némegy, aki mindig büszke volt magyarságára, most már elhatározta, hogy saját maga szervez egy légtornász-csoportot, amelynek magyar lesz a neve. Így alakult meg a „3 Turul”, amelynek rajta kívül felesége és annak huga voltak a tagjai.

Két évvel ezelőtt, amikor a Sarasani-cirkusz Budapesten járt, a magyar közönség is megismerkedett a „3 Turul” izgalmas produkcióval. A Sarasani-cirkusz tulajdonosa, a szép Trude Sarasani, ekkor már özvegy volt. Férjét Hans Stoch Sarasanit, közvetlenül a magyarországi turné előtt vesztette el.

Amikor a cirkusz Budapestet elhagyta, Némegy Gábor már művészet vezetője volt a Sarasani-cirkusznak. A szép Sarasaniné és az elegáns

megjelenésű légtornász között szerelem fejlődött ki. Némegy elvált feleségétől és most feleségül vette Trude Sarasanit.

A házasság, amely a legnagyobb eszben történt, magyar artista körökben nagy örömet keltett, hisz ezzel a Sarasani-cirkusz élére minden ízében magyar ember került.

A váradvelencei cigányok ünnepélye a népművelés keretében

Nem mindennapi esemény színhe-lye lesz október 24-én, vasárnap délután 5 órakor a várad-velencei katolikus Kulturház, ahol városi népművelés keretében nagyszabású kulturünnepélyt rendez a népművelési bizottság.

Hosszú, fáradságos munkának vizsgájaként történik az a nívós és pedig nem látott előadás, amit a várad-velencei népzenei cigányoknak és a Czinka Panna-telep népének rendeznek. Nem mindennapi és vizsgásterü esemény ez azért, mert a kulturünnepély minden előadója, szereplője kivétel nélkül cigány, a legkisebbtől a legöregebig képviselve vannak a szereplésben.

Az enyhe őszi idő lehetőséget nyújtott az estebe nyúló tanulásra s amikor a his telep csendő harangja megszólalt, megindultak a hangyogó szemű, kreolarcu cigány lányok, legények, öregek és gyermekek, hogy magukba szívják az arra a napra szóló oktatást. Örömmel gyűltek össze ezek az egyszerű emberek s különös boldogság és méltóbul buzgalom szállotta meg őket, amikor meg tudták, hogy szerzett kincseiket egy napon bemutatathatják a nyilvánosság előtt.

Hangos volt a velencei állomás melletti gyeptérség, amikor az esti szürkületben fölhangzott mélabús daluk, vagy a pajzán jökeket föltároló vig melódiák s az áhitatot keltő valóság énekek. Tanulni akartak, s hogy az eredmény, arról bizonyoságot tesznek, mert a vasárnapi ünnepélyükön föltárlják lelkiük minden kincsét, bemutatják tudásukat s úgy magán, mint társas vagy tömegjeleneteikben kedves szórakozást, hangulatot várárszólnak a hallgatóság elé. Különösen hangzó egyházi, népdal és cigány kórusaik, népi táncuk kellemes perceket ígérnek, s az a sok tagot számláló cigányzenekar, melyet a várad-velencei népzenei bizottságtól állítottak össze, valamint a mezőkövesdi híres „Matyó-zenekar” a legszebb magyar nótákkal egészíti ki a műsor hangulatát.

Meleg szeretettel várják ünnepélyükre az érdeklődőket s aki megnézi őket, bizonyosan nem fog csalódní.

Szolgáltatás gyógszertárak:

I. Csoport:

ARANYKERESZT gyógszertár, Gróf Teleki Pál-u. 2. (Zsigmondovits és Martínovich) 16-32.

KORONA gyógszertár, Hitler Adolf-utca 1. (Dr Rác Rezső) 13-76.

DIANA gyógszertár, Ghillányi-u. 10. (Sebestyén A.) 32-58.

SZENT ISVTAN gyógszertár, Mikszáth Kálmán-utca 52. (Dr Raáber A.) 14-44.

A gyógszertárak éjjeli szolgálata szombat reggeltől a következő szombatra reggelig tart.

Hol válthatók be a faellenőrzőlapok október 27-én és 28-án?

Értesitem a város közönségét, hogy az 1943. évi november hóra járó tűzfamennyiség szétosztását megkezdtem és azt a következőképpen szabályozom.

Mindazon fehérszínű faellenőrző jeggyel rendelkezők, akiknek havi járandósága 200 kg-on felül van, a fakeskedőkétől 200 kg. tűzfát és az előző hirdetményben közölt szénkereskedőkénél 50-50 kg. szenet, vagy lignitet vásárolhatnak. Azok, akiknek faellenőrző lapjuk havi 200 kg. beszerezhető mennyiségre érvényes, csak az ott feltüntetett mennyiséget szerezhetik be, azonkívül ezek is beszerezhetnek 50 kg. szenet. A szétosztást nem számok, hanem lakóhely szerint állapítom meg:

Folyó hó 27-én

a következő helyeken válthatók be a faellenőrzési lapok:

1. Alsókörösdől, Apostol, Árpád vezér-ut. Benczur Gyula-utón lakók Pallos László Árpád vezér-utj fakeskedőnél.
2. Apácaut, Alsótörkőmérő, Árvaház, Badacsonyi-ut, Bajza, Bakator, Csónak, Béke-utján lakók Hajdu Mihály Árpád vezér-utj fatelepe.
3. Avar, Anyos Pál, Balogh Máté, dr Barabás, Baranyi, Bánság utcán lakók Bihar fatelepe Kolozsvári-ut 137.
4. Álmos vezér, Bajnok 6-9. házzámig lakók Vlád fatelepe Bém-u. 25.
5. Áldás, Bólyai Farkas, Nyitra, Trencsén, Késmárk, Lövölde, Lócsel, Gergely fatelepe Mátyás király-ut 139.
6. Dr Bozók-utján lakók a György fatelepe Ghillányi-uton.
7. Bójtár, valamint a Limanova-u. 42-51. házzámig lakók Csonka István fatelepe váradi-utján.
8. Alapi-utján és a gróf Andrássy-utón lakók Topa Antal fatelepe Szeptember 6-utján.
9. Bathory, Beethoven és a Benczur utcán lakók dr Gross Sándor fatelepe váradi-utján.
10. Anonymusz, Baross Gábor, Beóthy Ödön-u. 1-26. házzámig és Rakóc-utján lakók Heiler József Ghillányi-utj fatelepe.
11. Gróf Apponyi fasor, Bencsényi Miklós és a Bémer-terén lakók Kovács István fatelepe Szeptember 6-u. 26.
12. Alkotmány, Alsógorogdál, Apolló, Mohi puazta, Margit, Gém, Kocsán János, Sellő, Zászlót, Kút, Mohács, Czárán, Denevér, valamint a Limanova utca 53-63. házzámig lakók Tyuskay István Sorompó-u. 14. sz. alatti fatelepe.
13. Bástya-utca 11. házzámig végig Hedrich Richárd Kolozsvári-utca 34. szám alatti fatelepe.
14. Aulich Lajos, Arany János, gróf Battyhányi és Beóthy Ödön-u. 24. házzámig 44. házzámig vitéz Tarr Sándor Szeptember 6-utjai fatelepe.
15. Bástya-u. 1-10. házzámig Hatvany Sándor Kolozsvári-ut 5. sz. alatti fatelepe.
16. Limanova-u. 1-38. házzámig Lévay Erzsébet váradi-utján állomáson levő telepe.
17. Balaesa, Bartha Károly, Bányász és a Benedek-utján lakók a Kún fatelepe Árpád vezér-ut.
18. Almás, Alsódorogos uton lakók Erdélyi Fa- és Szénkereskedelmi R. T. Árpádvezér-utj fatelepe.
19. Áttila, Belezay Antal, valamint a Benczur-u. 1-18. házzámig alatti lakók Ludwig Gyula Dante-u. 12. sz. alatti levő fatelepe.

20. Szondy, Fabian Lajos-utján Nemes János fatelepe Ghillányi-ut.
21. Akadémia-utca Eleknél fatelepe Szilágyi Dezső-u. 29.
22. Limanova-utca 52. házzámig alatti lakók Szabó Sára velencei állomáson levő fatelepe.
23. Balogh Ádám, Bajnok u. 9-től 12. házzámig, Bém u. 1-től 6. házzámig Bogner Jenőné Varju u. 14. sz. alatti levő fatelepe.
24. Oláhapáti ut, Kocsán János u. 28. házzámig özv. Gábris Jánosé fatelepe.
25. Aranyhegyi utca, Koch Róbert, özv. Ungváry Gergelyné Vörösmatty utcán levő fatelepe.
26. Limanova u. 39. házzámig 41-ig Hangya fatelepe (Csonka István telepe).
27. Erkel Ferenc, Szmazsenka utcák özv. Surányiné fatelepe Ghillányi u. 26. szám.
28. Akác ut, Ambrus, Bajnok u. 1-től 5. házzámig Bódis Józsefné Mester-utjai fatelepe.
29. Kapisztrán-ter, Zala vezér, Vučkics százados utcák Csősz Istvánné Ghillányi-utj fatelepe.
30. Bendegúz, Bánk bán, Bessenyel,

valamint a Bajnok-u. 10-30. házzámig Ludányi Péter Bém-u. 24. sz. alatti fatelepe válthatják ki.

Október hó 28-án:

31. Bodrog, Örnagy, Pályi-ut, Bihar ut, Buza, Rozs, Réthy Károly, Werdi, Széna, Felsődorogos uton lakók Pallos László fatelepe.
  32. Téglagyár, Rigómező, Rozgonyi, Pusztaszer, Brassay Sámuel, Mező utca Tyuskay István fatelepe.
  33. Szilvás ut, Ördögös, Pengő, Szüret, Sáros, Kigyó, Bogár, Ferenczi, Szokoly, Csérfa, Tölgyfa, Mogyoró, Kún, Síp, Bolony Sándor, Csobáné utcák Ludwig Gyula Dante utca 12. alatti fatelepe.
  34. Szeben, Lugos, Nagyenyed, Temesvári, Éva, Vaskóh utcán lakók Gergely Emil fatelepe.
  35. Kuncz Aladár utca Hajdu Mihály fakeskedőnél.
  36. Beóthy Ödön-u. 44. házzámig végig, Nagyürödi ut, Tóth Mihály, Pényes, Fővény utcán lakók vitéz Tarr Sándor fakeskedőnél.
  37. Lippa és Világos utcák Csonka István fatelepe vehetik át az ill. ékes tűzfamennyiséget.
- A további osztási sorrendet a helyi lapokban folytatódatosan fogom közölni.
- Nagyvárad, 1945. október 23-án.
Dr Gyapay s k.,
h. polgármester.

jes erőbedobással lehet ellenük jó eredményt kiharcolni. Igy nincs semmi elbizakodás, csupán az akarás és harci láz futi a csapatot, mert minden körülmények között meg akarják tartani előkelő első helyezésüket.

A pénteki erőnléti edzést Szuhovszki Bertalan, főtájkár és Rónay Ferenc edző vezette le s a csapat formájáról és erőnlétéről érdeklődve, a következő felvilágosítást kaptuk Rónay edzőtől:

— A csapat sokkal jobb erőnléttel mutat most, mint a múlt héten, a SalBTC csata előtt. A sérültek és gyengélkedők rendbejöttek s az összeállításnál sincsenek olyan gondok, mint a múlt héten. Tizenkét játékoskal indultunk utnak, az összeállítást azonban csak a mérkőzés előtt ejtem meg, a következő keretből:

Vécsei, Mészáros, Onody, Szegedi, Juhász, Lóránt, Deményi, Perényi, Barna, Sárvári, Bodola, Tóth III.

SZINHÁZ

**Szombaton este:
Ártatlan vagyok;
vasárnap délután
és este: Tábornokné**

Latyi-Matyi, a nagyszerű gyermek mese-operett, szombaton délután egy-negyed 4 órai kezdettel, „olcsó helyárrakkal, közkívánatra ismét műsoron van.

Ártatlan vagyok! — az idény legkacagatóbb vigjáték-ujdonsága szombaton este háromnegyed 7 órai kezdettel kerül színpadra Jurik Julosi, Antal Erzsé, Czéh Gitta, Bakay Lajos, Lendvai Lajos és Róss Józseffel a főszerepekben. 3 óras kacagás és harsány derűlátás. Figyelem! Csak felnőtteknek!

Vasárnap délután negyed 4 órakor és este háromnegyed 7 órakor az idény legnagyobb sikere operett-ujdonsága, a *Tábornokné* kerül színpadra rendes helyárrakkal a bemutatkozó előadás pompás szereposztásában.

Az első népművelési előadás keretében hétfőn este kivételesen fél 7 órai kezdettel *Az ember tragédiája*, Madách Imre örökbecsű remekműve kerül színpadra. Jegyek *filléres helyárrakkal* a színházi pénztárnál válthatók! Lucifer: Horváth Jenő.

A legközelebbi operett-ujdonságból, Erdélyi Mihály: *A két kapitány* című légiós operettjéből szorgalmasan folynak a próbák és előkészületek, Szabó Ernő operett-főrendező irányítása mellett. Az új diszetteket Koval István tervezi és festi.

HETI MŰSOR:

Szombaton délután egy-negyed 4 órakor: *Latyi-Matyi*.
Szombaton este háromnegyed 7 órakor: *Ártatlan vagyok!*
Vasárnap délután és este: *Tábornokné*.

Hétfőn este kivételesen fél 7 órakor: *A két kapitány*, bemutatkozó hélet.

Bábszínház gyermek-délutánunk

melyet október 24-ére terveztünk a Szociális Testvérek Otthonában, közbejött akadály miatt elmarad, illetve november 7-én lesz megtartva. A KLOSZ-csoport vezetősége.

SPORT

Erős küzdelem ígérkezik a vasárnapi ökölvívó mérkőzésen

Mint már közöltük, a Nagyvárad MAV TK. öklözői vasárnap délelőtt fél 11 órakor a Miskolci VSE-vel mérkőz össze erőiket a Szilgigeti Színházban. A helyi csapat nagy felkészüléssel várja régi vetélytársát, a miskolci öklözőket, akik az Országos Vasutas Csapat Bajnokságon a helyi csapatotól elszenvetett vereségért most kárpótlást akarnak szerezni. A nagyváradai fiúk azonban erős öklölk felkészülten várják jönné ellenfelüket. A Nagyvárad MAV TK. színeit Vass II., Szántó, Vass I. Kertész, Nagy S., Varga, Konrad és Krajcsovics képviselik.

Nagyvárad sporttársadalma igen nagy érdeklődéssel várja ezt az igazán szép és izgalmasnak ígérkező mérkőzést. Reméljük, hogy a Nagyvárad MAV ökölvívó gárdája ezen a versenyen is behizonyítja, hogy az ország összes vasutas ökölvívói között a III. hely megilleti. Ez a helyezés annál is inkább szép teljesítmény a helyi ökölvívóinkra nézve, mert az ország összes ökölvívó csapatai között a vasutasok, mint a B. V. S. C. Törökvs, Sz. V. A. K. Szolnoki MAV a legelső helyet képviselik és öklözőik már sok magyar bajnoki címet nyertek el.

Hét város birkózói neveztek be a vasárnapi versenyekre

Csütörtök este nagyszabású edzést tartottak birkózóink, mely egyben a vasárnapi versenyre az előkészületek befejezését is jelentette. Erre természetesen szükség is van, mert nemcsak a budapesti egyesületek birkózói jelentették be részvételüket, hanem Kolozsvár, Nagybánya, Dés, Debrecen, Szeged, Szolnok, Cegléd városok birkózói is résztvesznek, a nagyon szép és nívósnak ígérkező versenyen.

Eppen ezért meg is értjük azt a nagy érdeklődést, ami városzerte megnyilvánul a verseny iránt, mert régen látott szép küzdelmekben lesz részünk úgy a délelőtti elődöntők, mint a délután 3 órakor kezdődő döntő versenyek alatt.

Verseny színhelye: Munkás Otthon nagyterme és kezdete az elődöntőknek délelőtt 10 óra, döntők délután 3 órától.

Juhász is elutazott a NAC kerettel

A zöld-fehér csapat e héten is nagy igyekezettel végezte edzéseit, hogy a vasárnap sorrakerülő Elektromos elleni mérkőzésre is teljes felkészültséggel állhasson ki. Tegnap könnyű erőnléti edzést tartott a csapat s ma délutáni gyorsan utaztak fel

pestre. Krüger Károly sportigazgató és Rónay Ferenc edző kíséretében.

A csapatban igen jó a hangulat. Minden játékos tisztában van azzal, hogy az Elektromos is kemény ellenfél lesz saját otthonában és csak tel-

Őszinte mozikritika

HÉT SZILVAFÁ

Ujházy György novellája alapján készült ez a filmvígjáték, amelynek zenéjét Fényes Szabolcs állította össze, rendezője: báró Podmaniczky Félix.

Idősb Berezky Tamás (Csontos Gyula) olyan gentry-fajta, amelyiknek életeleme a mulatozás. Hiábavaló nővéreinek (Vaszary Piri, Berky Lili) minden igyekezte, a Berezky-nagybirtok annak az ötven holdnak kivételével, amelytől a legléghőbb Berezkyk sem tudtak megválni, gazdát cserélt. Egy új gazdag Szabó Péter (Mály Ge-

rő) és talpraesett leánya: Éva (Turay Ida) vonulnak be az ősi kastélyba. A véletlen összejáratása folytán azonban a Dél-Amerikából hazatérő s ott dús gazdaggá lett ifjabb Berezky Tamás (Szilassy László) teljes egészében viszszaeszerzi az ősi birtokot a katéllal együtt és ezután számos félreértést eloszlata — feleségül veszi Szabó Péter leányát, Évát.

A Belvárosi-mozgóban vasárnap estig bezárólag fut ez a film, amelyet sikerült film vígjátékká avatnak a már említett Mály Gerón, Turay Idán és Vaszary Pirin kívül Kiss Manyi és Bilicsi Tivadar mókái és tréfás trükkjei.

OLASZ PÉTER dr.

RÁDIÓ

Hírközlemények az európai rádiókban:

A berlini Donausender magyar adása 7.15 és 20.15-kor 325 m. — Olasz állomások magyar adása 8, 17.40 és 22.30 órakor 221 és 263 m. — Pozsony magyar adása 17.30-kor 299 és 765 m. — A finn rádió magyar adása 19.15 és 23.45-kor 31, 47 és 49 m.

VASÁRNAP, OKTÓBER 24. Budapest I.

7.30 Fohász. Szózat. Reggeli zene.
8.15 Hírek.
8.30 Őszinte beszéd.
9.00 Unitárius istentisztelet a Koháry-utcai templomból. Igét hirdet Csiky Gábor dr. esperes.
10.15 Református istentisztelet a Kálvin-téri templomból. Igét hirdet dr. Ravasz László püspök.
11.00 Egyházi ének és szentbeszéd a Szent Domonkos-rendi-templomból. A szentbeszédet dr. Péter Röss Bertalan kapucinus atya mondja.
12.15 Levente műsor.
12.55 Budapesti Hangversenyzenekar.
13.45 Időjelzés, hírek, vízállásjelentés.
14.00 Művészlemez.
15.00 A Földművelésügyi Minisztérium előadás-sorozata.
15.45 Roósz Emil szalonnegyüttese.
16.10 Magyar nótadélután.
16.55 Hírek.
17.00 Szabó Pál gordonkázik.
17.20 Négyszemközt Illyés Gyulával a könyvtárszobában.
20.00 Hangképek a vasárnap sportjáról.
20.20 Fedák Sári emlékkönyvből.
21.40 Hírek, löverseny és sporteredmények.
22.40 Tanczene.

Budapest II.

9.00 Hanglemez.
13.15 Budapesti Hangversenyzenekar.
15.00 Tanczene.
16.00 A Székesfővárosi Zenekar.
19.00 Vers, próza, muzsika a késő szóról.
19.45 Magyar szórakoztató muzsika.
19.40 A rádiózenekar műsorából.

HÉTFŐ, OKTÓBER 25. Budapest I.

6.00 Úzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
6.25 Ebresztő. Torna. Reggeli zene.
7.00 Hírek. Közlemények.
8.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven.
8.30 A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rádióiskolája.
10.15 A Polyamerók szalonnegyüttese.
11.15 Katona Lajos énekel, zongorán kíséri Ersek Mária.
11.40 Szemző Piroška dr. előadása.
12.40 Szórakoztató zene.
13.30 Honvédeink üzennek.
14.00 Szalonötös.
15.00 Orlay tánczenekar.
15.30 Környei István beszél Olivecrónáról.
16.00 Zenekari művek.
17.00 A közellátásügyi minisztérium rádióelőadás-sorozata.
17.15 Pertis Pali cigányzenekara.
18.05 A Tornyai Társaság irodalmi estjének közvetítése.
19.00 Rádiófilharmonia.

19.55 Boldizsár Iván előadása.
21.10 Látogatás Boldizsár István festőművésznél.
21.20 Karády Katalin dalokat énekel.
22.40 Rendőrzenekar.

Budapest II.

19.00 Német nyelvoktatás.
19.30 Bécsi dal — bécsi tánc.
21.00 Thury Zsuzsa elbeszélése.
22.00 Szórakoztató muzsika.

KEDD, OKTÓBER 26. Budapest I.

6.00 Úzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
6.25 Ebresztő. Torna. Reggeli zene.
7.00 Hírek. Közlemények.
8.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven.
8.30 A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rádióiskolája.
10.15 Székesfővárosi Tüzoltózenekar.
11.15 Kamaramuzsika.
12.10 A Budapesti honvéd őrszóló zenekara.
13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
14.00 Szórakoztató zene.
15.00 Roósz Emil szalonnegyüttese.
15.50 Gyermekdélután.
16.20 Csorba Dezső cigányzenekara.
17.00 Könyvű muzsika.
17.35 Az Operaház előadásának közvetítése. Carmen. Dalmű.
19.20 Pusztai Sándor verseiből ad elő.
20.15 Ráth-Végh István előadása.
21.05 Mindenből egy keveset.
22.40 A dal mesterei.
23.20 Híres szalonnegyüttesek.

Budapest II.

19.00 Magyar Revü Tánczenekar.
19.45 Mezőgazdasági félóra.
20.15 A német birodalmi rádió műsorából.
20.40 Huzár Lajos dr. előadása.
21.05 A mannheimi mesterek.
21.45 Sovinszky Iászló szalonnegyüttese.

SZERDA, OKTÓBER 27. Budapest I.

6.00 Úzen az otthon. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
6.25 Ebresztő. Torna. Reggeli zene.
7.00 Hírek. Közlemények.
8.00 Hírek német, román, szlovák, ruszin és szerb nyelven.
8.30 A vallás- és közoktatásügyi minisztérium rádióiskolája.
10.15 Magyar szerzők művei.
10.50 Közvetítés Zsibórol.
11.15 Nagy Iona mályhegedűn játszik.
11.40 Kocsary Domokos előadása.
12.00 Harangzó a zilahi református templomból és a szilágysomlyói katolikus templomból.
Utána Gazda Endre dr. Szilágy megye alispánja közölte a rádió hallgatóit.
12.20 A krasznai bokrosások között. A közvetítést vezeti Udvarny Gyöngyvér.
12.50 Zenekari muzsika.
13.30 Honvédeink üzennek. A Vöröskereszt bajtársi rádiószolgálat.
14.00 Látogatás a zilahi Wesselényi-kollégiumban.
15.00 Szilágysomlyói éta.
15.15 Gőtebörgyi rádiózenekar.
15.20 Adv. a zilahi diák. Papp Viktor előadása.
15.45 A zilahi református dalárda.

16.00 Zilahj városkép. Dr. Sréter János polgármester előadása.
16.15 A légierők fuvózenekara indulókat játszik.
16.35 Beszélgetés báró Jósika Miklóssal, Szilágy vármegye főispánjával.
17.00 Magyar nóták.
17.30 Közvetítés Kölcsey Ferenc szödmeteri szülőházából.
Utána Pataky Jenő Kölcsey-verseket mond.
17.50 Szüretelnek Szilágysomlyón.
18.00 Honvédműsor.
18.40 Világpolitikai kérdések, vélemények.
19.00 Közvetítés Ady Endre érmindszenti szülőházából.
Majd Adonyi Géza és Somlay Artúr Ady-verseket mond.
19.25 Balázs Árpád nótáiból énekel

Nagy Izabella és Cselényi József, kísér Bura Sándor cigányzenekara.
20.00 Közvetítés a szilágysomlyói Balthory várból.
20.20 Székesfővárosi zenekar.
21.15 Viski János szilágysági költőjei beszélget Papp Viktor szilágysági író.
Utána: Viski János: Emigma, szimfonikus költemény. Előadja az Operaházi zenekar.
22.40 Tanczene.

Budapest II.

19.00 Olasz nyelvoktatás.
19.30 Tánclünk, nevéssünk.
20.30 Luby Margit előadása.
21.00 Guttenberg tánczenekara játszik.
21.15 Tékozló fiu. Liraj jelenet.
22.20 Kallioniemi Sole zongorázik és Dullien Klára hegedül.

APRÓHIRDETÉSEK

Adás-vétel

Eladó Puch (Grazzi) motorkerékpár kevésbé használt, új állapotban. Szaniszló-u. 34. ajtó 8. 935

Üzlethelyiség berendezéssel családi okok miatt azonnalra átadó. Cim a kiadóban. 931

Zongorát rövid barnát, megvételre keresek. Cimeket „Privát” jellegre a kiadóba kérek. 930

Biciklilámpához dinamót megvételre keresek. Cimet a kiadóba kérek. 936

Si-ruhát magas alakra jó állapotban megvételre keresek. Cimeket a kiadóba kérek. 935

Megvételre keresek kertes magánházat. Cimeket kiadóba kérek. 933

Női 37. jó állapotban lévő hőcsizmát megvételre keresek. Cimet a kiadóba kérek. 934

Kombinántsoba, konyha, rekamier eladó. Verő asztalos, Kapucinus-u. 11. 725

Hordók ujak, minden nagyságban kaphatók. Kiss, Szent István-tér 15. 914

Telkábot ruhát legjobban vehet. cladhat Molnárnál, Bémer-tér 1. 919

Uj háromszobás összkomfortos és új kőszobás lakrészből álló bérház Olasziban, mindkét lakás novemberi hőkölözéssel eladó. Jelinek. 638

Béleletlen sötétkék, jókarbanlevő prémezett kabát és egy pár negyvenes csizma eladó. Cim a kiadóban. 929

Különféle

Szakképzett kereskedő ipar eng. rendelkezik fűszer, vas és vegyes kereskedéshez, mielőbbi üzlet átvételre 60000 pengőig társat keres. Cim Alsódorogosi-ut 45. 934

Gépelést saját gépemén vállalom. Cim a kiadóban. 929

Ingatlanadásvételi és kölcsöntszervező iroda, irógépelést vállalom. Jelinek. Teleki-u. 2. 437

Fertőtlenítést, poloska, mcly és mindennemű férgek irtását 38 évi gyakorlattal vállalja Varga Dankó Pista-utca 6. Telefon 27—56. 313

Melyik excenterpéresej rendelkező üzem volna hajlandó gyártási cikkei csavararúval, csavaranyák stb. kibővíteni. Ennek, mint szakembernek vezetését vállalom. Cim: Kiss Gyula, Kolozsvár, Galamb-u. 6. 928

Kölsön 5 éves 5 és fél százalékos költségmentesen kapható „Hitelszövetkezettől”. Bethlen István-u. 6. 280

Könyvelést, üzleti könyveinek felfektetését, vezetését, ügyvitel szervezést és felülvizsgálatát szakzerűen és lelkiismeretesen intézi, adóügyciben felvilágosítást, segítséget nyújt Tóth Gizella könyvelési irodája. Csengeri-utca 8. Telefon hívószám 29—26. 528

Varrógépjavitás egy évi felelősséggel. Jakab műszerész. Kossuth-utca 5. 729

Paragázzal poloskát, molyt, petét mindenből felelősséggel irtja. Csutorás Szigligeti-u. 7. Telefon 14—21. 664

Allást nyec

Főmosnót havi 200 pengő fizetéssel felvesz a Rimanóczy szálloda. 935

Bejárónót keresek fél napi elfoglaltságra, azonnalra. Cim a kiadóban. 937

Mindenest jó bizonyítvánnyal azonnalra felveszek. Cim a kiadóban. 938

Vörösmarty, Petőfi-utca környékén lakó lapkihordókat azonnalra keresünk. Jelentkezés a Magyar Lapok kiadóhivatalában.

Középkorú, megbízható, jól főzni tudó nőt, aki a háztartás vezetését önállóan vállalja, keres vidékre fiatal házaspár. Egyedülálló nők előnyben. Cim: Rudolf Mosse hirdetőiroda. Rákóczi-ut 2. Magyar Általános Hitelbank mellett.

PETROLÉUMVÁLLALAT keres kevés irodalmi munkára vezető tisztviselőt. Nyugdíjasok és nők is jelentkezhetnek. Cim: Rudolf Mosse hirdetőiroda. Bazarépület. 926

MUNKÁSNÖKET legalább 6 elemivel keres Dreher-Haggenmacher Sörgyár. Jelentkezni lehet a váradszöllői telepen 10—12 óra között. 923

Oktatás

Szabó Ferenc GYORSIRÓ. és GÉPIROSKOLAJA, Nagyvárad, Saj Ferenc-utca 12. (Eng. szám 3329/1941—42.) Vidékieknek vasúti kedvezmény. Telefon: 29—78.

Lakás

Butorozott szobákat esetleg teljes elátással keres növendékeinek november 1-re az állami tanítónőképző. Irasbéli ajánlatokat Kálvin-u. 3. alá kér. 932

Egyévi házbéret kifizetem annak, aki egy szoba konyhából álló lakasom elcserelné egy vagy kétszobás konyhás és éléskomrás lakással. Értekezni Bácskor, Vörösmarty-u. 41. 936

Üres szobát központban vagy az állomás közelében keres tisztviselő. Cimeket „Azonnalra” jellegre a kiadóba kér. 932

Keresek központban szép butorozott szobát, fürdőszoba használatlalt. Cimeket „Sürgös” jellegre a kiadóba kérek.

Keresek szoba-konyhás lakást központban. Cimeket a kiadóba kérek. 930

Elveszett

Elveszett karkötőóra a Szilágyi Dezső-utcától az olasz temetőig. Becsületes megtaláló hozza a kiadóba, jutalmat kap.

KIADÓTULAJDONOS:

szent.laszlo.nyomda.r.t.

A szerkesztésért felel: A kiadásért felel:
Dr. Paál Árpád Dr. Virág Jeromos
főszerkesztő Szent László-nyomda R.T.
igazgatója

Készült a Szent László-nyomda r. t. körforgógépén, Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. szám